

Organizace producentů v odvětví ovoce a zeleniny

Úrodná půda pro konkurenceschopnost, je-li pečlivě udržována

Obsah

Body

01–24 | **Hlavní sdělení**

01–08 | Proč je tato oblast důležitá

09–24 | Co jsme zjistili a co doporučujeme

25–88 | **Podrobnější pohled na naše připomínky**

25–56 | **Podpora EU poskytla organizacím producentů nástroje k posílení konkurenceschopnosti**

26–47 | Financování EU podporuje ziskovost producentů od plánování až po propagaci

48–56 | Organizace producentů posilují vyjednávací sílu producentů, ale nerovnováha vůči maloobchodníkům přetrvává

57–88 | **Organizace producentů se stávají méně atraktivními a podpora EU vede k nerovnoměrným výsledkům**

58–61 | Navzdory jejich výhodám členství v organizacích producentů klesá

62–70 | Provádění se v jednotlivých členských státech značně liší

71–88 | Komise identifikovala problémy tohoto odvětví, ale nenavrhl účinná řešení

Přílohy

Příloha I – O auditu

Příloha II – Organizace producentů, které jsou předmětem auditu

Příloha III – Vývoj právního rámce

Zkratky

Slovníček

Odpovědi Komise

Harmonogram

Auditní tým

01

Hlavní sdělení

Proč je tato oblast důležitá

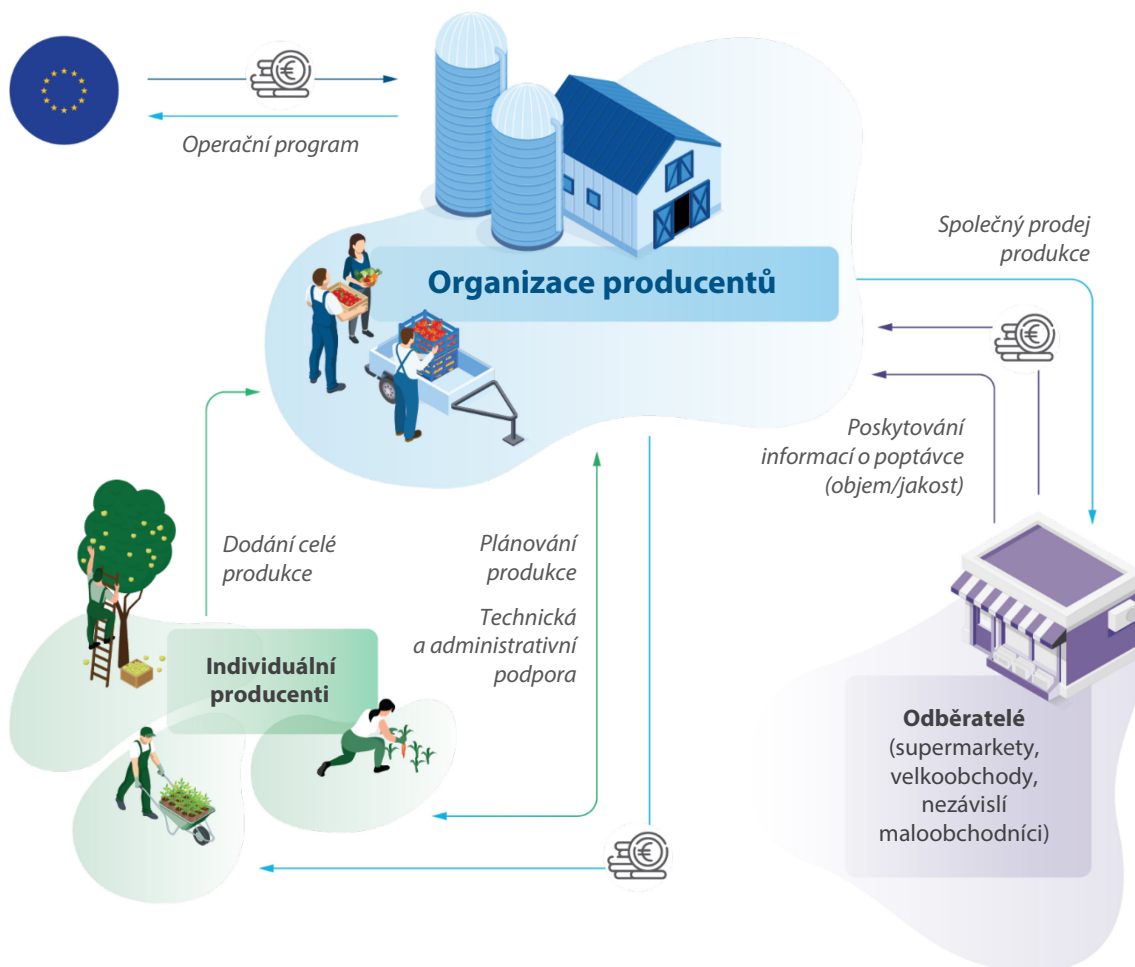
- 01** Zemědělství je důležitou součástí společnosti a hospodářství EU, neboť poskytuje potraviny 450 milionům Evropanů a pracovní místa 30 milionům lidí¹. V roce 2024 se toto odvětví podílelo na hrubém domácím produktu EU 532 miliardami EUR (1,2 %)². Čerstvé ovoce a zelenina se na této produkci podílely 15 % (přibližně 80 miliard EUR)³ a pěstovaly se ve přibližně dvou milionech zemědělských podniků.
- 02** Producenti ovoce a zeleniny působí samostatně nebo ve spolupráci s jinými subjekty, například jako družstva nebo soukromé společnosti s ručením omezeným. Tyto organizace fungují jako zprostředkovatelé mezi producenty a odběrateli (**obrázek 1**) a hrají klíčovou roli v organizaci odvětví ovoce a zeleniny. Pokud organizace producentů splňují určitá kritéria a jsou uznány svým členským státem, mohou získat podporu EU.
- 03** EU poskytuje tuto podporu s cílem zlepšit konkurenceschopnost producentů a posílit jejich postavení na trhu. V této zprávě definujeme „zvýšenou konkurenceschopnost“ jako zvýšenou ziskovost (díky nižším produkčním nákladům a vyššímu obratu) a větší vyjednávací sílu producentů.

¹ Vize pro zemědělství a potraviny. Společné utváření atraktivního zemědělského a potravinářského odvětví EU pro budoucí generace, COM(2025) 75 final, 19. února 2025.

² Eurostat, Výkonnost zemědělského sektoru – vysvětlení statistik.

³ Eurostat, Souhrnné zemědělské účty – hodnoty v běžných cenách [aact_eaa01].

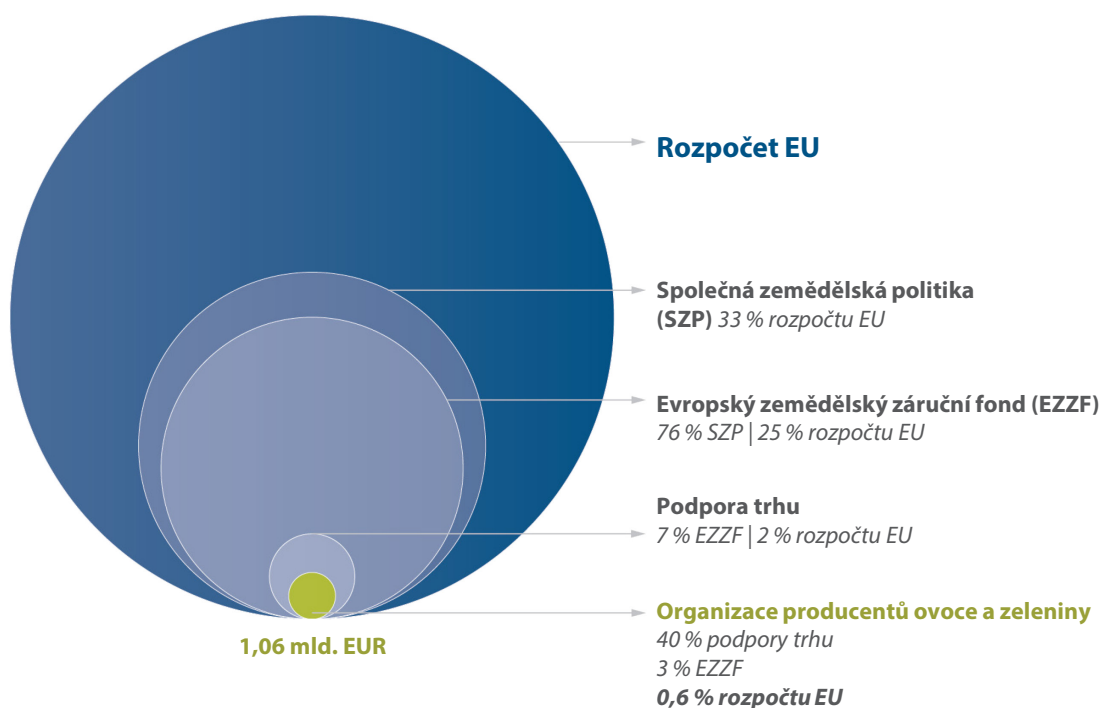
Obrázek 1 | Jak fungují organizace producentů

Zdroj: EÚD.

- 04** Podle Evropské komise bylo v roce 2024 v EU v odvětví ovoce a zeleniny 1 488 uznaných organizací producentů se 187 372 členy. Organizace producentů se mohou dále sdružovat do „sdružení organizací producentů“ (dále jen „sdružení“). V roce 2024 bylo v EU 69 uznaných sdružení. Za rok 2023 jsme vypočetli, že uznané organizace producentů podílely na hodnotě produkce v odvětví ovoce a zeleniny 42 %. Tato „míra organizovanosti“ je jedním z ukazatelů, které Komise používá k hodnocení účinnosti své podpory organizacím producentů.
- 05** V roce 2023 obdržely organizace producentů od EU 1,06 miliardy EUR (*obrázek 2*). Pro získání této podpory předkládají uznané organizace svým vnitrostátním orgánům víceleté operační programy. Opatření plánovaná v těchto programech jsou spolufinancována EU a producenty. Finanční prostředky EU umožňují těmto organizacím modernizovat vybavení a infrastrukturu, jakož i zemědělské podniky jejich členů, a zvýšit tak jakost a hodnotu produktů.

Obrázek 2 | Podpora EU organizacím producentů

Pozn.: procenta jsou zaokrouhlena.

Zdroj: EÚD na základě údajů Komise o plnění rozpočtu za rok 2023.

06 Cílem našeho auditu bylo posoudit, zda podpora EU zlepšuje konkurenceschopnost členů organizací producentů ovoce a zeleniny a zvyšuje atraktivitu vstupu do těchto organizací. Konkrétně jsme prověřovali, zda:

- se zlepšila ziskovost členů organizací producentů,
- se zvýšila vyjednávací síla členů organizací producentů,
- podpora EU dosáhla udržitelného zvýšení míry organizovanosti,
- politická rozhodnutí členských států ovlivnila atraktivitu členství v organizacích producentů,
- řízení politiky Komise řešilo klíčové problémy tohoto odvětví.

- 07** Abychom to posoudili, analyzovali jsme operační programy 57 organizací producentů a 5 sdružení a navštívili jsme 19 organizací ve Španělsku, Francii, Itálii a Polsku. Prověřili jsme také rámce EU a vnitrostátní rámce v těchto zemích, jejich dopad na atraktivitu organizací producentů a vnitrostátní hodnotící zprávy (2013–2018) pro Belgie, Českou republiku, Německo a Nizozemsko. Základní informace a podrobnosti o rozsahu a přístupu k auditu jsou uvedeny v [příloze I](#) a [příloze II](#).
- 08** Tento audit jsme provedli s cílem poskytnout zúčastněným stranám, které se v rámci nadcházejících jednání o víceletém finančním rámci na období 2028–2034 podílejí na projednávání návrhů na revizi společné zemědělské politiky (SZP) a rozhodování o nich, poznatky a doporučení týkající se konkurenceschopnosti zemědělců a jejich postavení v hodnotovém řetězci.

Co jsme zjistili a co doporučujeme

- 09** Podpora EU sice pomáhá organizacím producentů zvyšovat konkurenceschopnost, ale členské státy ani Komise nedělají dost pro to, aby se členství v těchto organizacích stalo atraktivním. Zjistili jsme, že organizace producentů využívají podporu EU ke zlepšení ziskovosti a vyjednávací síly svých členů, ale vztahy s odběrateli zůstávají nerovné. Počet členů organizací producentů se v jednotlivých členských státech značně liší a celkově v EU klesá, což oslabuje organizaci v odvětví ovoce a zeleniny. Je to důsledek nerovnoměrné podpory ze strany členských států, restriktivních vnitrostátních právních předpisů, složitých pravidel EU a nedostatečné reakce Komise na zjištěné problémy.

Podpora EU pomáhá organizacím producentů zvýšit konkurenceschopnost

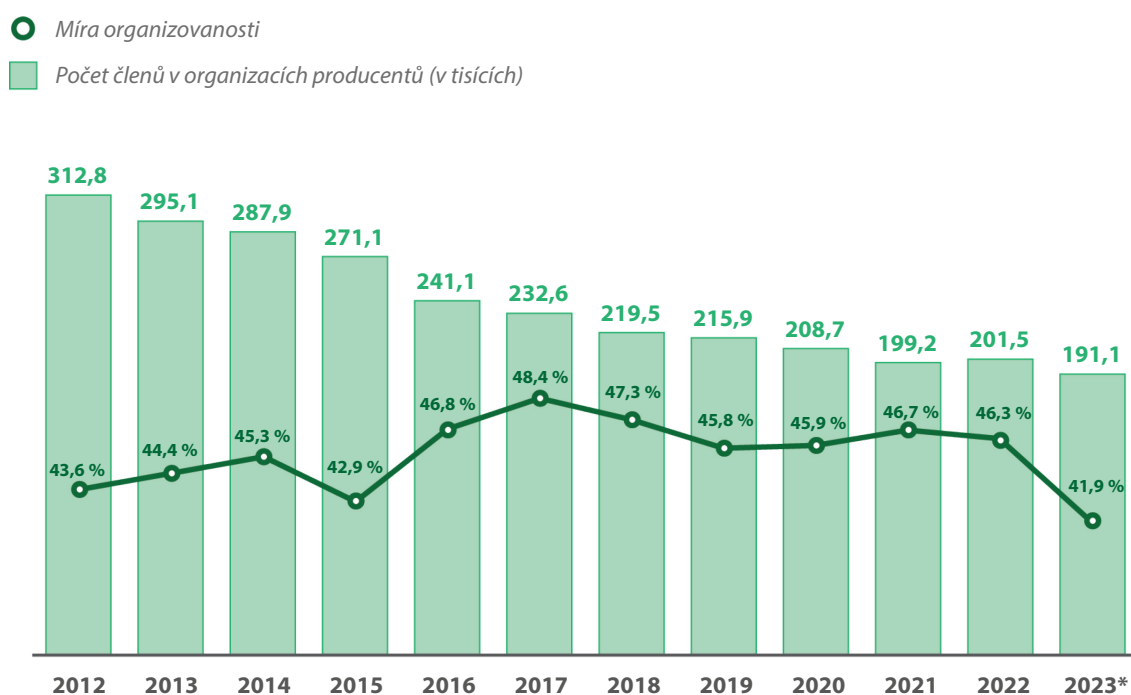
- 10** Zjistili jsme, že organizace producentů využívají financování EU ke snížení svých nákladů a zvýšení obrátu, což podporuje jejich ziskovost. Produkční náklady se snižují díky projektům automatizace a modernizace, včetně opatření ke snížení nákladů na energii a spotřebu vody. Některé z těchto investic by se pravděpodobně uskutečnily i bez podpory EU, ta však zajišťuje stabilitu a umožňuje producentům realizovat projekty, které by pro ně samotné byly náročné (body [28–32](#)).

- 11** Podpora EU usnadňuje zvyšování obratu organizací producentů prostřednictvím koncepce politik i financování. Protože podpora EU pro organizace producentů je vázána na hodnotu produkce uváděné na trh (tedy na tržby), odměňuje vyšší obrat vyšší podporou, a tím motivuje podporované organizace ke zvyšování obratu. Za tímto účelem zavedly organizace z našeho vzorku strategie na zvýšení tržeb a plánovací procesy, aby zajistily produkci plodin, odrůd a objemů, které si trh žádá (body [33–37](#)).
- 12** Zjistili jsme, že financování EU bylo účinné při podpoře prodejních činností organizací producentů. Aby organizace producentů splnily očekávání zákazníků ohledně jakosti, využívají finanční prostředky EU k získání certifikátů, jejichž získání by pro jednotlivé producenty bylo příliš nákladné a obtížné. Podpora EU se vztahuje také na uvádění produktů na trh, od balení až po logistiku prodeje, což producenti považují za hlavní výhodu členství v organizaci producentů. Spotřebitelé jsou na konci dodavatelského řetězce ovoce a zeleniny a financování EU poskytuje organizacím producentů prostředky, jak je oslovit. Operační programy slouží k vývoji značek jakosti, které spotřebitelé rozpoznají, a ke zvyšování povědomí o dostupných produktech a jejich výhodách (body [38–47](#)).
- 13** Podpora EU podporuje soustředěním nabídky prostřednictvím organizací producentů, což zlepšuje vyjednávací sílu producentů a jejich postavení v hodnotovém řetězci. Zjistili jsme, že organizace producentů, zejména ty větší, mají dostatečné objemy produkce, aby mohly prodávat produkci svých členů různými prodejními metodami, čímž zmírňují rizika spojená s kolísáním cen (body [48–51](#)).
- 14** Větší organizace, které jsme navštívili, měly obecně lepší pozici pro vyjednávání s maloobchodníky než menší organizace, protože mohly nabízet vyšší objemy a větší rozmanitost. S výjimkou některých členských států (Belgie, Nizozemsko) je však jen málo organizací producentů natolik velkých nebo známých, aby mohly vstoupit do obchodních vyjednávání v silné pozici. Vztahy mezi organizacemi producentů a maloobchodníky jsou proto stále nerovné. Možným řešením je delegovat veškerý prodej na větší sdružení, to je však stále neobvyklé. Některé členské státy (Španělsko, Itálie) na to reagovaly revizí kritérií uznání s cílem motivovat organizace producentů ke slučování (body [52–56](#)).

Organizace producentů se postupně stávají méně atraktivními a provádění se v EU značně liší

- 15** Míra organizovanosti v odvětví ovoce a zeleniny, kterou jsme v roce 2023 odhadli na 42 %, od roku 2017 klesá (**obrázek 3**), neboť hodnota produkce organizací producentů uváděné na trh roste méně než celková hodnota produkce tohoto odvětví. Zaznamenali jsme také 39% pokles počtu producentů, kteří jsou členy organizací producentů, mezi lety 2012 a 2023 (body **58–59**).

Obrázek 3 | Členství v organizacích producentů

*Míra organizovanosti v roce 2023 vypočtená Účetním dvorem.

Zdroj: EÚD na základě údajů Komise za období 2012–2022.

- 16** Navzdory svým výhodám nebyly organizace producentů schopny tento sestupný trend zastavit. Pokles počtu členů je částečně způsoben poklesem počtu zemědělských podniků produkujících ovoce a zeleninu v kombinaci s nedostatkem nových zemědělců, což je problém společný pro všechna odvětví zemědělství. Z posledních dostupných údajů však vyplývá, že v letech 2013–2020 v EU klesal počet členů organizací producentů rychleji než počet podniků pěstujících ovoce a zeleninu (body **60–61**).
- 17** Zatímco obecné cíle a některé prvky této politiky jsou stanoveny na úrovni EU, členské státy hrají klíčovou roli při zajišťování jejího úspěchu. Stanovují kritéria uznání a vymezují seznam opatření způsobilých pro financování EU. Takové rozhodování na vnitrostátní úrovni je nezbytné, protože zemědělské modely se v jednotlivých členských státech značně liší (body **62–63**).

- 18** Zjistili jsme, že míra organizovanosti se v jednotlivých členských státech značně liší. Některé členské státy nemají žádné organizace producentů; v těch, které je mají, se míra organizovanosti pohybuje od 0,8 % ve Slovinsku po 86 % v Dánsku. Některé z těchto rozdílů lze vysvětlit kulturními nebo historickými faktory, jako je úspěšná tradice spolupráce nebo negativní zkušenosti s prováděním v minulosti (body 65–67).
- 19** Nicméně rozdíly, které jsme pozorovali, přesahují tyto faktory i potřebu přizpůsobit politiku vnitrostátnímu kontextu. Některé členské státy, které jsme navštívili, se aktivně zapojují do spolupráce s organizacemi producentů – pořádají informační schůzky, nabízejí pravidelné poradenství a připomínkují podobu operačních programů – zatímco jiné spolupracují méně. Pravidla způsobilosti se také značně liší – některé země povolují širokou paletu opatření, jiné stanovují přísnější omezení. Zjistili jsme, že omezené zapojení vnitrostátních orgánů nebo omezující pravidla způsobilosti mohou v některých členských státech odrazovat od členství a předkládání operačních programů, což vytváří nerovné podmínky v rámci EU. Přestože organizace producentů i vnitrostátní orgány tento problém uznávají, neexistuje žádná platforma, která by umožnila projednat a sladit provádění na technické úrovni (body 68–70).

Doporučení 1

Usnadnit porovnání provádění politik členskými státy

Komise by měla usnadnit sdílení platných kritérií uznávání a katalogů způsobilých akcí mezi vnitrostátními orgány, aby členské státy tyto informace zpřístupnily všem platebním agenturám a všem organizacím producentů.

Cílové datum provedení: březen 2027

- 20** Politika EU vůči podporovaným organizacím producentů se od roku 1996 v podstatě nezměnila, zatímco zemědělské a tržní prostředí se změnilo výrazně. Nejnovější [celounijní hodnocení](#)⁴ a [pracovní dokument útvarů Komise](#) z roku 2025 poukázaly na rozdíly mezi členskými státy a na problémy, kterým čelí menší organizace producentů. Právní rámec nestanovuje cílovou míru organizovanosti ani neuvádí, zda by se produkce měla soustředit do větších organizací. Ačkoli vzhledem k rozmanitosti zemědělských systémů nemusí být vhodný celoevropský cíl nebo organizační model, Komise a členské státy se nedohodly na národních cílech, které by politice daly jasnější směr (body [71–74](#)).
- 21** Komise identifikovala obecné důvody nedostatečné atraktivity organizací producentů, avšak žádný z nich nebyl řešen změnami právního rámce. V SZP na období 2023–2027 ani v [balíčku zjednodušujících opatření](#) přijatém v prosinci 2025 nebyly navrženy podstatné změny této politiky. V červenci 2025 byl předložen [návrh](#) Komise, pokud jde o posílení postavení zemědělců v potravinovém řetězci, ale podle našeho názoru není pravděpodobné, že by atraktivitu vstupu do organizací producentů výrazně zvýšil. Ačkoli se Komise domnívá, že jejím úkolem je podporovat a posilovat organizace producentů, neupřesnila opatření potřebná k dosažení těchto cílů, nestanovila, zda by měla být stejná ve všech členských státech, ani nenavrhl, jak měřit jejich úspěšnost (body [75–78](#)).

Doporučení 2

Zvýšit atraktivitu organizací producentů

V souvislosti s rámcem strategického plánování společné zemědělské politiky by Komise měla členským státům doporučit, aby v případě potřeby zvýšily atraktivitu členství v organizacích producentů, aniž by došlo k narušení jednotného trhu.

Cílové datum provedení: [prosinec 2027](#)

⁴ Evropská komise: Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova, EY a Arcadia International E.E.I.G, *Study of the best ways for producer organisations to be formed, carry out their activities and be supported*, Úřad pro publikace Evropské unie, 2019.

- 22** Zjistili jsme, že složitost pravidel EU a administrativní zátěž dále snižovaly atraktivitu organizací producentů. Například standardní míra spolufinancování způsobilých opatření v operačních programech je 50 %, kterou lze za určitých okolností zvýšit až na 60 %. Od roku 2021 může být také zvýšena na 80 % na výzkumná a environmentální opatření. Sazba 80 % je však spojena s přísnými pravidly a jejich nedodržení může znamenat, že se obdržená podpora musí vrátit. Kontrolované organizace producentů proto považují vyšší sazbu spíše za finanční riziko než za přínos (body [79–80](#)).
- 23** Dodatečné environmentální a výzkumné požadavky zavedené pro období 2023–2027 byly stanoveny bez ohledu na potřeby organizací producentů, provozní omezení nebo přístup k jiným zdrojům veřejného financování. Ačkoli zlepšení dopadu produkce ovoce a zeleniny na životní prostředí a podpora výzkumných činností jsou oprávněnými cíli, tato ustanovení mění logiku, na níž je podpora EU založena, a zavádějí požadavky na vstupy (cíle v oblasti výdajů) do politiky zaměřené na výsledky (body [81–86](#)).
- 24** Současný návrh společné zemědělské politiky na období 2028–2034, který předložila Komise, tyto požadavky v oblasti výdajů odstraňuje, ale obsahuje ustanovení, která mohou způsobit větší roztříštěnost pravidel. Míry spolufinancování jsou ponechány na uvážení členských států, přičemž v právních předpisech jsou stanoveny pouze maximální míry. To znamená, že stejné cíle a opatření by mohly být podporovány ve velmi rozdílné míře, což by vedlo ke zvýšení rozdílů mezi členskými státy, na což jsme již upozornili v našem [stanovisku](#) k návrhu Komise (body [87–88](#)).

Doporučení 3

Zjednodušit míry spolufinancování

Komise by měla Evropskému parlamentu a Radě navrhnout zjednodušení měr spolufinancování:

- stanovit pevné míry spolufinancování podle typu cíle v operačním programu platné ve všech členských státech,
- odstranit vazby mezi mírou spolufinancování a povinnou výší výdajů.

Cílové datum provedení: [do přijetí legislativního rámce SZP na období 2028–2034](#).

Podrobnější pohled na naše připomínky

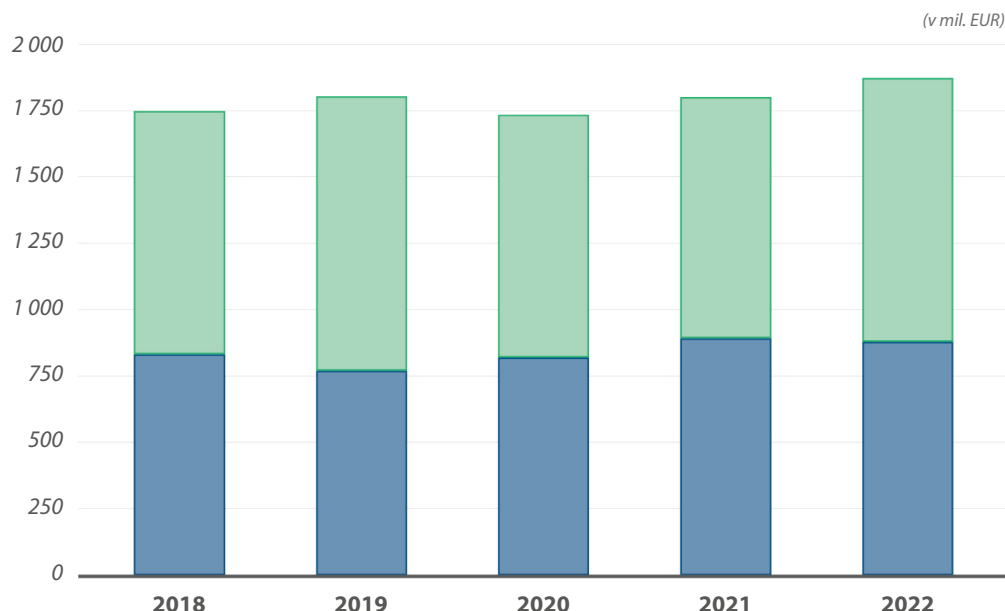
Podpora EU poskytla organizacím producentů nástroje k posílení konkurenceschopnosti

- 25** Uznané organizace producentů v odvětví ovoce a zeleniny představují formu spolupráce mezi zemědělci s cílem zlepšit jejich postavení v hodnotovém řetězci. Finanční podpora EU, tj. spolufinancování operačních programů prováděných organizacemi producentů (*obrázek 4*), by měla mít pozitivní dopad na jejich konkurenceschopnost tím, že zlepší jejich ziskovost (nižší produkční náklady nebo vyšší obrát) a jejich vyjednávací sílu.

Obrázek 4 | Výdaje operačního programu v období 2018–2022

■ Spolufinancování organizací producentů

■ Výdaje EU

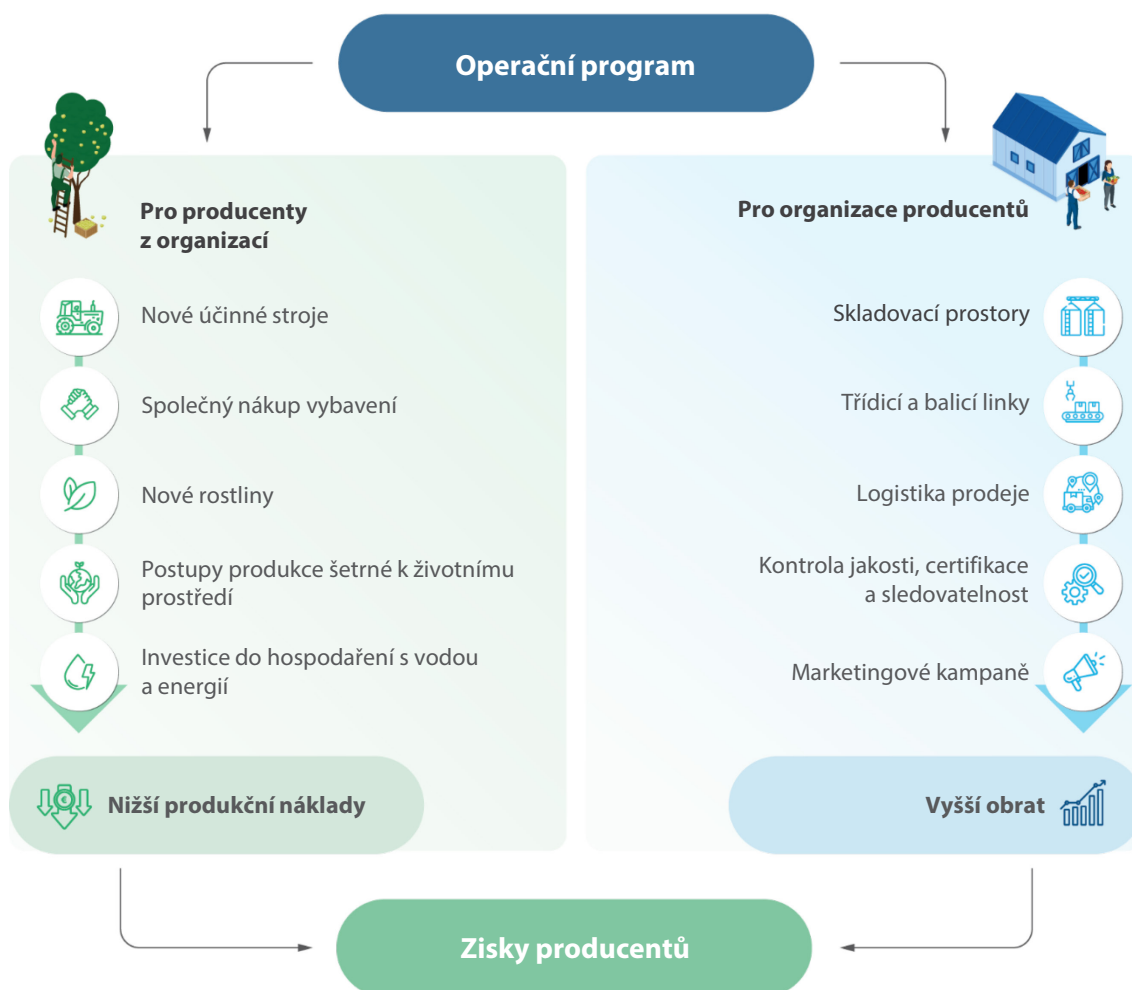

Zdroj: EÚD na základě údajů Komise.

Financování EU podporuje ziskovost producentů od plánování až po propagaci

- 26** Hlavní úlohou organizace producentů je organizovat obchodování s produkty členů a přizpůsobovat nabídku poptávce z hlediska objemu a jakosti. Uznané organizace mohou získat přístup k finančním prostředkům EU, aby mohly provést nezbytné investice na podporu procesu plánování, produkce, prodeje a marketingu. Finanční podpora EU organizacím producentů je poskytována prostřednictvím operačního programu, který stanoví prostředky a opatření, jež má organizace provést, aby splnila cíle stanovené na úrovni EU ([příloha III](#)). Tato opatření provádí organizace i producenti, jak je uvedeno na [obrázku 5](#).

Obrázek 5 | Jak operační programy přispívají k ziskovosti producentů

Zdroj: EÚD.

- 27** Posuzovali jsme, zda organizace producentů – díky podpoře EU, kterou dostaly – zlepšily ziskovost svých členů, tedy snížily produkční náklady a zvýšily obrát. Nemohli jsme posoudit přímý dopad členství v organizaci producentů na příjmy jednotlivců. Je tomu tak proto, že statistické výkazy o příjmech zemědělců nerozlišují mezi zemědělci, kteří jsou členy organizace producentů, a těmi, kteří členy nejsou, s výjimkou několika omezených případů, které nám neumožnily vyvodit spolehlivé závěry.

Podpora EU financuje opatření, která pomáhají snižovat produkční náklady

- 28** Hlavními kategoriemi provozních nákladů producentů ovoce a zeleniny jsou náklady práce, energie, voda a ostatní vstupy (rostliny a osivo, hnojiva, rostlinolékařské přípravky). Tyto náklady se značně liší v závislosti na technických možnostech každého producenta, druhu produkce a odrůdě produktů.
- 29** Všichni producenti, s nimiž jsme hovořili, se shodli na tom, že rostoucí náklady práce a nedostatek pracovních sil jsou pro ně hlavními problémy. Produkce ovoce a zeleniny je činnost náročná na pracovní sílu a vzhledem k tomu, že náklady práce jsou v EU vyšší než v jiných zemích, má to významný dopad na cenovou konkurenceschopnost producentů v EU. To vedlo organizace k investicím do automatizace činností a v navštívených organizacích byla část této snahy o automatizaci financována z operačních programů ([rámeček 1](#)).

Rámeček 1

Automatizace činností v organizacích producentů

Ne všechny plody na rostlinách dozrávají ve stejnou dobu a ovoce a zeleninu je třeba sklízet ve správném okamžiku zralosti v závislosti na tom, jakým obchodním účelům budou využity. Zemědělci se proto musí rozhodnout, zda jsou produkty dostatečně zralé, což prakticky znemožňuje plnou automatizaci. Většina ovoce a zeleniny je navíc velmi křehká, proto je mechanická manipulace obtížná.

Navzdory těmto potížím se v odvětví zvyšuje míra automatizace. V Polsku jsme viděli automatickou třídící linku na jablka, kde producenti používali sklizňové boxy speciálně navržené pro třídící linky, které byly financovány z operačních programů.

Zdroj: EÚD.

- 30** Tyto investice do modernizace a automatizace by se mohly uskutečnit i bez prostředků EU. Vzhledem k víceleté povaze operačních programů však předvídatelnost financování EU usnadňuje organizacím producentů realizaci velkých modernizačních projektů, u nichž lze náklady rozložit na celou dobu trvání programu.
- 31** Producenti, s nimiž jsme hovořili, také často uváděli jako hlavní náklad energie, zejména na vytápění skleníků. Organizace v našem vzorku řešily tento problém investicemi do obnovitelných zdrojů energie (fotovoltaické panely) a energeticky účinných zařízení, aby snížily svou spotřebu (**rámeček 2**). Některé z těchto investic jsou způsobilé pro financování v rámci operačních programů, jiné prostřednictvím různých fondů EU (například Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova nebo Nástroje pro oživení a odolnost).

Rámeček 2

Snížení nákladů na energii

Jedna z kontrolovaných organizací v Itálii zahájila řadu investic do obnovitelných zdrojů energie, aby snížila své náklady na energii a dosáhla energetické nezávislosti do roku 2030. V zájmu soběstačnosti organizace investují do různých druhů zdrojů energie – fotovoltaických panelů, bioplynu a geotermální energie. Fotovoltaické panely jsou financovány z operačních programů.

Ve Španělsku jedna organizace využívá solární panely ke snížení nákladů na energii ve svých skladech a logistickém centru, čímž ušetří 5 % nákladů.

Další investice organizací zahrnovaly nové chladicí systémy pro chladírny a vytápění skleníků s využitím kogenerace pro výrobu energie.

- 32** Environmentální opatření podporovaná z finančních prostředků EU mohou mít rovněž pozitivní dopad na snižování nákladů, protože zahrnují postupy, jejichž cílem je snížit spotřebu vody, používání rostlinolékařských přípravků a dalších vstupů. Podobně jako v případě investic do automatizace se tato opatření mohla uskutečnit i bez finanční podpory EU, ale operační programy usnadňují zvažování větších investic, jako jsou například zařízení na zadržování vody.

Podpora EU pomáhá producentům zavádět postupy, které zvyšují obrát

- 33** Výše podpory EU, kterou může uznaný subjekt získat, závisí na hodnotě jeho produkce uváděné na trh – obecně řečeno na jeho tržbách. Tato podpora je omezena v závislosti na typu organizace a pohybuje se mezi 4,1 % a 5 % její produkce uváděné na trh. Tyto částky mohou být zvýšeny až o 0,5 %, pokud je toto zvýšení určeno na určitá opatření (**příloha III**). Čím vyšší je hodnota tržeb organizace, tím vyšší částku může získat.

- 34** Výpočet podpory EU na základě tržeb motivuje producenty ke zvyšování obrátu a organizace, které jsme navštívili, o to aktivně usilovaly. Ve Španělsku, Francii a Itálii se snažily zvýšit objem produkce buď získáním dalších členů, nebo rozšířením obdělávané plochy. Pozorovali jsme také strategie na zvýšení prodejní hodnoty produktů, a to buď zavedením prémiových odrůd produktů, které již pěstují, nebo zavedením nových produktů s vyšší maloobchodní cenou (např. bobuloviny).
- 35** Aby organizace producentů maximalizovaly hodnotu svých tržeb a ziskovost, musí zajistit, aby jejich produkce odpovídala poptávce na trhu, což vyžaduje efektivní plánování produkce. Úspěch organizace producentů závisí také na tom, jak její členové přijímají proces plánování. Většina organizací, které jsme navštívili, postupuje při plánování podobně – obchodní oddělení sdělují prognózy a očekávané tržní trendy pro příští vegetační období, pokud jde o objem, produkty a odrůdy (viz [obrázek 6](#)), a poskytují informace o očekávaných cenách podle druhu produktu na základě předchozích prodejů.

Obrázek 6 | Přizpůsobení se trendům na trhu – nabídka nových odrůd spotřebitelům

Zdroj: EÚD.

- 36** Organizace producentů, které jsme navštívili, používají tyto informace ke stanovení cílového objemu a kalendáře výsadby pro jednotlivé druhy produktů. Producenti schválí plánování a rozhodnou, jak si tento cílový objem rozdělí. Případné spory mezi producenty se řeší podle pravidel organizace a obvykle se dává přednost zavedenějším členům nebo těm, kteří byli v minulosti inovativnější ve výběru produktů.
- 37** Tento postup respektuje vlastní pěstitelské plány producentů v rámci organizace a umožňuje jim spravovat jejich zemědělské podniky podle vlastního uvážení. Žádný z producentů, s nimiž jsme hovořili, si na proces plánování nestěžoval. Jeden producent ve Francii konkrétně uvedl, že přešel z jedné organizace do druhé, protože požadoval důkladnější plánování produkce, aby měl snazší přechod na ekologické zemědělství.
- 38** Pokud organizace producentů chtějí prodávat svou produkci za co nejlepší cenu, musí zajistit, aby jejich produkce splňovala očekávání zákazníků ohledně jakosti, včetně požadavků na ochranu životního prostředí. Velcí maloobchodníci vyžadují, aby produkty byly certifikovány podle zvláštních norem, mají-li je prodávat. Dodržování těchto požadavků, které je kontrolováno nezávislými audity, může být technicky náročné a může producentům přinést další finanční a administrativní náklady.
- 39** Členové organizace producentů mohou využívat podpory pracovníků organizace, kteří jim pomohou splnit podmínky certifikace a minimální normy jakosti. Náklady na certifikaci i náklady na zaměstnance organizace jsou způsobilé pro financování v rámci operačních programů. Pro členy organizace producentů je proto účast v certifikačních systémech snazší.
- 40** Všechny organizace, které jsme navštívili, nabízejí svým členům administrativní podporu, pomáhají jim s papírováním a poskytují jim nástroje pro správu požadavků na sledovatelnost a certifikaci. Polní technici pravidelně navštěvují podniky, aby zkontrolovali průběh vegetační sezóny a poskytli poradenství. Jedna z navštívených organizací ve Francii zavedla zvláštní podporu pro své mladé producenty, a to častějšími návštěvami polních techniků v prvních letech hospodaření, což je příklad dobré praxe.
- 41** Ve španělských, francouzských a polských organizacích v našem vzorku jsme byli schopni identifikovat náklady na certifikaci a jakost. V těchto členských státech představovala certifikace a sledovatelnost v průměru 13 %, 6 % a 3 % z celkových operačních programů. Na úrovni EU bylo podle záznamů Komise v letech 2018–2022 vynaloženo přibližně 11 % všech operačních programů (v průměru 204 milionů EUR ročně) na „režimy jakosti (EU a vnitrostátní) a opatření v souvislosti se zlepšením jakosti“.

- 42** Operační programy zahrnují opatření spojená s obchodní stránkou, které se týkají logistiky uvádění produktů na trh. Producenti, s nimiž jsme během tohoto auditu hovořili, se domnívali, že jednou z hlavních výhod členství v organizaci producentů je možnost přenést obchodní stránku na organizaci producentů, což jim umožňuje soustředit se na produkci.
- 43** V operačních programech, které jsme kontrolovali, představovaly výdaje na logistiku obchodu (například investice do chladiřenských skladů a balicích linek) největší podíl výdajů vykázaných v rámci obchodní stránky ve Španělsku (v průměru 18 % celkových výdajů) a v Itálii (22 %).
- 44** Spotřebitelé jsou na konci hodnotového řetězce. Financování EU prostřednictvím operačních programů poskytuje organizacím producentů prostředky ke zvýšení povědomí spotřebitelů o produktech a jejich výhodách (**obrázek 7**) a k jejich odlišení na trhu.

Obrázek 7 | Propagace produktů spotřebitelům

Zdroj: EÚD.

- 45** Maloobchodní certifikační systémy (bod 38) zaručují normy jakosti a bezpečnosti, ale nejsou určeny spotřebitelům, a ti je proto většinou neznají. Organizace producentů však mohou vyvinout vlastní značky jakosti, aby splnily očekávání spotřebitelů, například pokud jde o jejich ekologické výsledky (**rámeček 3**). Tyto soukromé značky jakosti jsou kontrolovány nezávislými orgány a náklady na tyto kontroly jsou způsobilé pro financování z prostředků EU, díky čemuž je realizace tohoto přístupu snazší.

Rámeček 3

Technologie produkce šetrné k životnímu prostředí financované v rámci operačních programů

Ve Španělsku, Francii a Polsku jsme navštívili organizace, které využívají k produkci (především rajčat a okurek) skleníky a které investovaly do „integrované produkce“. To znamená, že k prevenci chorob plodin a boji proti nim se používá užitečný hmyz, do skleníků se vypouštějí čmeláci, kteří je opylují, a fytosanitární ošetření se používá až v krajním případě. Na úrovni EU představovala integrovaná produkce v letech 2018 až 2023 přibližně 5 % všech operačních programů (přibližně 95 milionů EUR ročně).

Integrovanou produkci nebo alespoň náklady na hmyz používaný ve sklenících k ochraně proti škůdcům lze financovat v rámci operačního programu. To usnadňuje přechod na ekologicky šetrnější postupy produkce. Ve francouzské Bretani šly dvě organizace a jedno sdružení produkující rajčata ještě dál a spolupracovaly na vytvoření značky „vypěstováno bez syntetických pesticidů – od květu až po váš talíř“.

V Itálii měla jedna z navštívených organizací také část své produkce označenou jako bez reziduí pesticidů.

Pozn.: Vlevo: vajíčka užitečné vosičky používaná v boji proti parazitovi rajčat. Vpravo: krabička s dalším užitečným hmyzem, který se také používá ve sklenících na rajčata.

Zdroj: EÚD.

- 46** Operační programy pokrývají také marketingové a propagační činnosti, jako jsou studie trhu, účast na veletrzích, reklama a propagační kampaně, které jsou způsobilé pro financování z prostředků EU. Cílem těchto opatření je zajistit co nejlepší prodejní cenu produktů prostřednictvím podpory jejich jakosti (čerstvost, balení, ekologické přínosy) a zároveň zvýšit povědomí spotřebitelů o produktech, které nejlépe odpovídají jejich potřebám. Míra využití těchto možností závisí na prioritách organizací. V našem vzorku se výdaje na tyto činnosti v jednotlivých členských státech lišily – kontrolované organizace ve Francii vynaložily na tato opatření v průměru 19 % svých operačních programů, zatímco v Itálii necelá 4 % a ve Španělsku a Polsku 2 %.
- 47** V našem vzorku výdaje na propagační služby, zejména na reklamní kampaně, úzce souvisely s velikostí organizace. Větší organizace s větší pravděpodobností rozvíjely vlastní značku, měly větší motivaci investovat do její propagace a měly na to více prostředků (včetně těch vlastních). I mezi většími organizacemi, které jsme zkoumali, se výdaje na reklamu značně lišily – od 6 % u španělské organizace po téměř 25 % u dvou organizací ve Francii. Dvě sdružení, jedno ve Francii a jedno v Itálii, uvedla, že 60 až 70 % svých nákladů na reklamu financují z operačních programů.

Organizace producentů posilují vyjednávací sílu producentů, ale nerovnováha vůči maloobchodníkům přetrvává

- 48** Finanční podpora EU organizacím producentů má zlepšit postavení zemědělců v hodnotovém řetězci a jejich vyjednávací sílu. Organizace producentů organizují společný prodej produkce svých členů. Slouží jako jediné kontaktní místo pro odběratele a jako takové jsou zodpovědné za dosažení nejvyšších možných cen. Na základě kontrolovaných operačních programů, kontrolních návštěv a dotazování jsme posoudili, zda:
- organizace producentů zavedly účinné prodejní metody s cílem dosáhnout nejvyšší možné ceny,
 - velikost organizací producentů jim umožnila navázat vyvážené vztahy s odběrateli.

Organizace producentů volí nejefektivnější prodejní metody

49 Podle [pravidel EU](#) musí členové organizací producentů uvádět na trh veškerou svou produkci prostřednictvím organizace. [Výjimky](#) mohou být uděleny až do výše 25 % hodnoty produkce (40 % u ekologických produktů), ale členské státy mohou stanovit nižší procentní podíl, pokud si to přejí (například Španělsko stanovilo maximum 10 %). Z 19 organizací a sdružení, které jsme navštívili, jich 5 v Polsku povolilo 25 % přímého prodeje a 1 organizace ekologických producentů ve Francii povolila až 40 %. Všechny ostatní trvaly na 100% prodeji prostřednictvím organizace. Díky tomu mohou organizace uvádět na trh velké množství produktů, což umožňuje plnit objednávky od různých odběratelů a volit různé prodejní metody.

50 Mezi organizacemi v našem vzorku jsme zaznamenali následující prodejní metody:

- přímé smlouvy se stanovenou cenou a stanoveným objemem,
- přímé smlouvy se stanovenou cenou nebo stanoveným objemem,
- rámcové smlouvy, kde se o ceně i objemu rozhoduje průběžně (například týdně nebo měsíčně),
- reverzní aukce.

51 Každý z těchto způsobů má své výhody a nevýhody z hlediska ceny a předvídatelnosti prodeje ([tabulka 1](#)). Některé odrůdy se hodí pro určité typy smluv. Například produkty nižší kategorie, jako jsou kulatá rajčata, obvykle prodávají organizace producentů na základě smlouvy, v níž je stanovena cena i objem. Pokud producenti vyjádří svá přání ve fázi plánování, mohou zvolit takovou skladbu produkce, která jim umožní přizpůsobit se výkyvům cen.

Tabulka 1 | Výhody a nevýhody různých prodejních metod

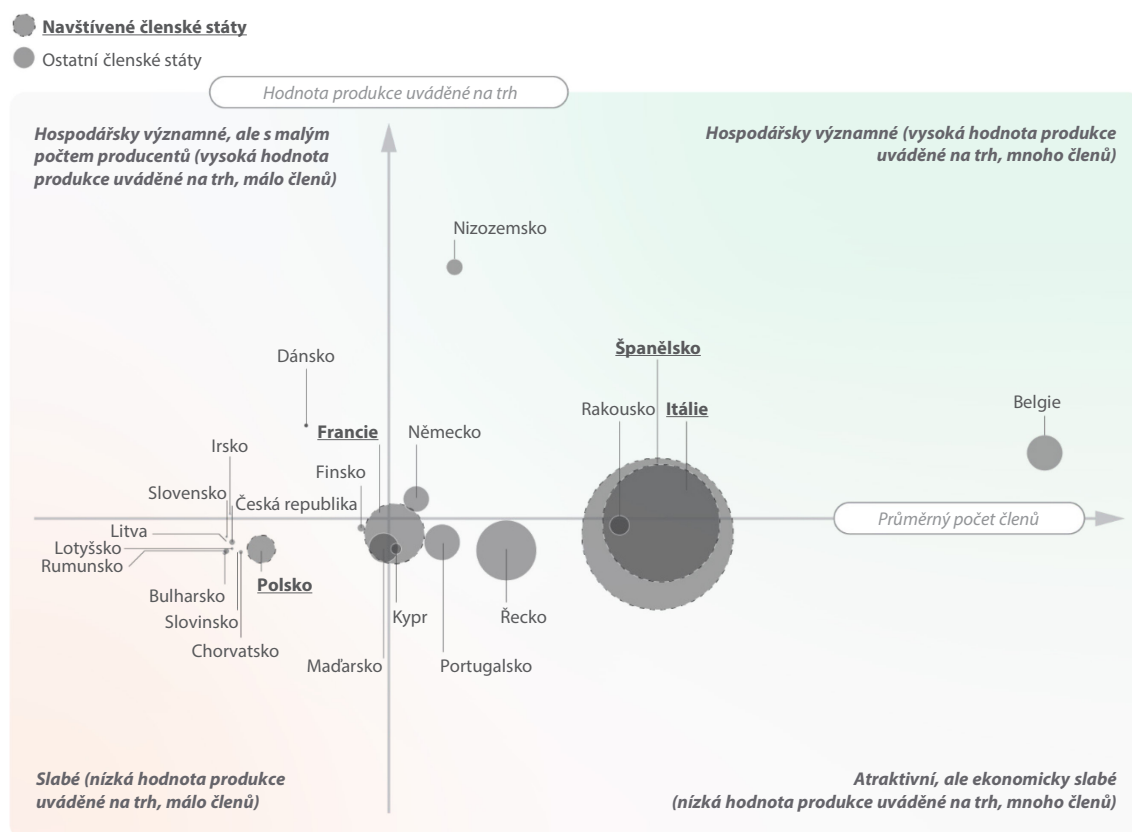
Metoda	Výhody	Nevýhody
Přímé smlouvy se stanovenou cenou a stanoveným objemem	Plně předvídatelný příjem	Nízká cena produktů
Přímé smlouvy se stanovenou cenou nebo stanoveným objemem	Určitý stupeň předvídatelnosti umožňující plánování produkce	- Žádná jistota ohledně příjmů - Pokud je stanovena pouze cena, hrozí riziko nadprodukce
Rámcové smlouvy	- Podpora loajality mezi organizací a jejími odběrateli - Organizace mají iniciativu při vyjednávání o cenách - Určitý stupeň předvídatelnosti na základě minulých objemů	- Ceny jsou i nadále závislé na trhu - Vytváří konkurenci mezi prodejci (organizacemi)
Reverzní aukce	- Okamžitý a transparentní průsečík nabídky a poptávky - Vytváří konkurenci mezi všemi odběrateli - Možnost stáhnout produkty, pokud je nabízená cena příliš nízká - Potenciál vysokých cen	- Vyžaduje velké objemy produktů - Obtížná organizace - Velmi volatilní ceny

Větší organizace producentů mají větší vyjednávací sílu

52 Z navštívených organizací měly lepší pozici pro vyjednávání s maloobchodníky ty, které byly buď větší (z hlediska obratu), mohly nabízet široký sortiment produktů, nebo prodávaly své produkty pod známou značkou. Pokud se organizace mohou zavázat k určitým objemům nebo určitému sortimentu produktů, maloobchodníkům stačí odebírat pouze z omezeného počtu míst. Dvě z navštívených organizací a sdružení začlenily organizaci z jiného členského státu s odlišným vegetačním obdobím, zatímco jiné nakupovaly produkty i z jiných zemí. To jim umožňuje plnit objednávky maloobchodníků po celý rok a zaručit stabilní objemy, což maloobchodníkům umožňuje odebírat produkty od jediného dodavatele. Podobně velmi rozsáhlé sklady a distribuční centra zřízené většími organizacemi, které jsme navštívili ve Španělsku, Francii a Itálii, přinášejí zvýšení efektivity distribuce přepravním, což zkracuje dobu mezi sklizní a expedicí.

53 V praxi je jen málo organizací dostatečně velkých na to, aby mohly takové strategie realizovat, nebo aby si vybudovaly dostatečnou známost značky, která by výrazně zlepšila jejich pozici při obchodních vyjednáváních. **Obrázek 8** ukazuje relativní ekonomický význam organizací producentů v jednotlivých členských státech; Belgie a Nizozemsko jsou jediné země, kde je ekonomicky významná většina organizací. U menších organizací závisí vyjednávací síla především na jejich spolehlivosti při uspokojování poptávky maloobchodníků a budování loajality zákazníků. Další možností je sdružit se pod jedno sdružení a celý proces prodeje delegovat. V našem vzorku pouze jedno sdružení (ve Francii) zvolilo tento přístup – původně bylo založeno za účelem správy značky, pod kterou se prodávají produkty jeho členů, ale vyvinulo se ve sdružení organizací producentů, které je odpovědné za vypracování celého operačního programu a za prodej. Tento model je stále neobvyklý.

Obrázek 8 | Většina organizací producentů v EU má slabou pozici

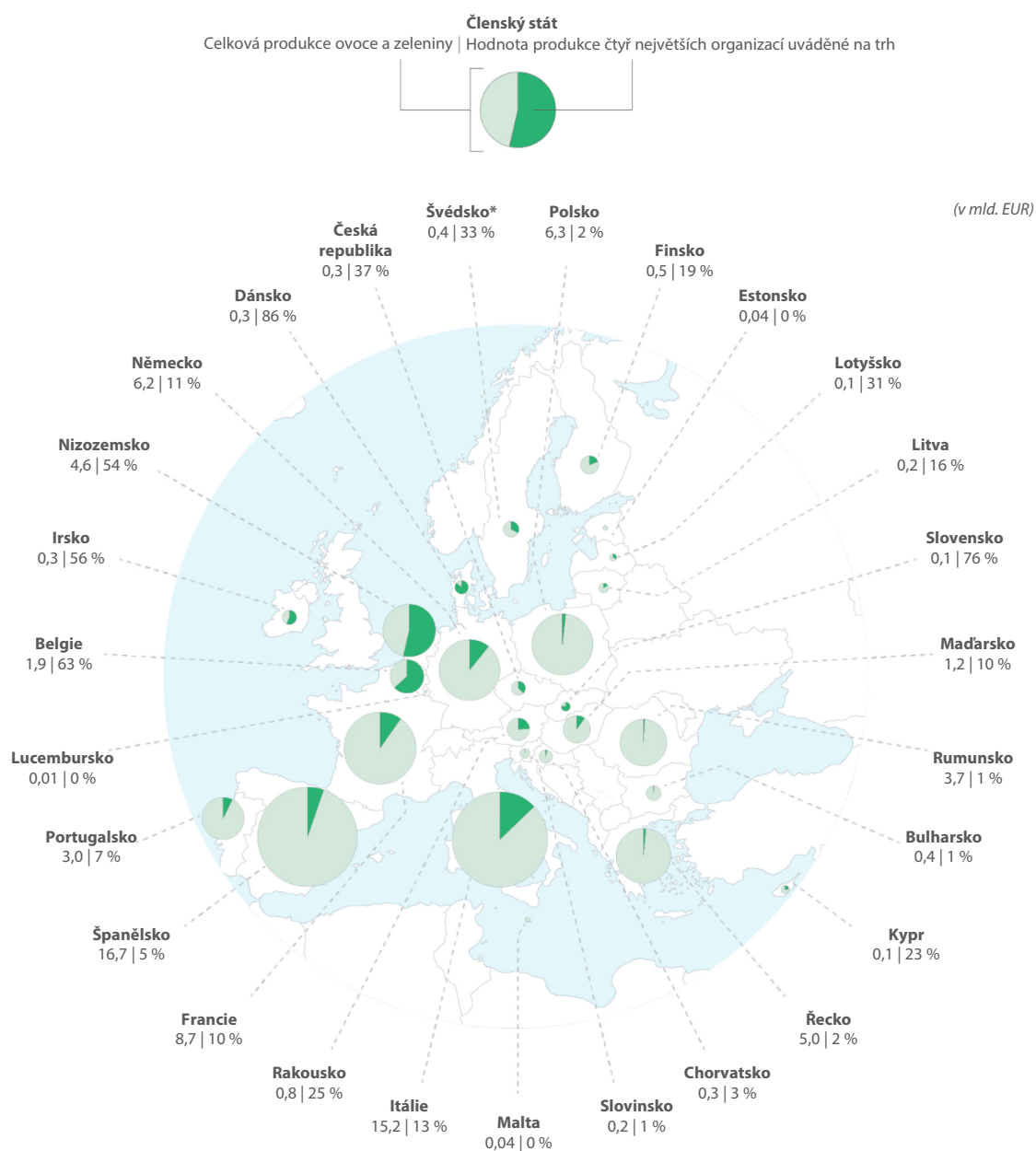
Pozn.: velikost kruhů udává celkový počet producentů, kteří jsou členy organizací producentů v členském státě.

Zdroj: EÚD na základě údajů Komise za rok 2023 (pro Švédsko nejsou údaje za rok 2023 k dispozici).

- 54** Některé členské státy rovněž přijaly opatření k posílení postavení organizací producentů tím, že přezkoumaly kritéria uznání. [Pravidla EU](#) původně stanovila jako minimální kritéria uznání počet pěti členů a minimální hodnotu produkce uváděné na trh ve výši 100 000 EUR, přičemž členským státům ponechala možnost přidat přísnější požadavky. Tato minimální kritéria EU byla v roce [2013](#) zrušena a členské státy si mohly stanovit svá vlastní. Ze čtyř členských států, které jsme navštívili, pouze Španělsko a Itálie přezkoumaly a zpřísnily svá kritéria uznání, čímž povzbudily své organizace producentů ke konsolidaci.
- 55** Přestože organizace producentů mají při obchodních vyjednáváních silnější postavení než nezávislí producenti, vztahy mezi organizacemi a maloobchodníky zůstávají nevyvážené. Jedním z důvodů je skutečnost, že ovoce a zelenina jsou ze své podstaty produkty podléhající rychlé zkáze a organizace producentů si nemohou dovolit zdlouhavá obchodní vyjednávání, aby se jejich produkty nestaly nevhodnými k prodeji. To platí zejména pro velmi křehké produkty s krátkou dobou trvanlivosti, jako jsou bobuloviny.
- 56** Navíc i tam, kde organizace producentů dosáhly určitého soustředění produkce, zůstává toto soustředění daleko nižší než v maloobchodním sektoru. Studie⁵ Společného výzkumného střediska EU vypočítala, že 30 až 70 % celkového maloobchodního obrátu v Evropě vytvářejí čtyři největší společnosti. Naproti tomu v šesti členských státech, které dohromady představují tři čtvrtiny produkce ovoce a zeleniny v EU, představují čtyři největší organizace v každé zemi 1 % až 13 % celkové produkce. S výjimkou Belgie a Nizozemska, které dohromady produkují přibližně 10 % ovoce a zeleniny v EU, tvoří organizace producentů významnou část vnitrostátní produkce pouze v těch členských státech, kde je celková produkce nízká ([obrázek 9](#)).

⁵ Nes, K., Colen, L. a Ciaian, P., *Market Power in Food Industry in Selected EU Member States*, Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2021.

Obrázek 9 | Členské státy s největší produkcí ovoce a zeleniny vykazují nízké soustředění nabídky

Jak číst tento obrázek: V Belgii uvádějí čtyři největší organizace na trh 63 % celkové produkce ovoce a zeleniny v zemi (což představuje 1,9 miliardy EUR).

Zdroj: EÚD na základě údajů Eurostatu a Komise.

Organizace producentů se stávají méně atraktivními a podpora EU vede k nerovnoměrným výsledkům

57 Již od [nařízení č. 2200/96](#) o společné organizaci trhu s ovocem a zeleninou prezentovala Komise koncept soustředění nabídky v organizacích producentů jako „ekonomickou nutnost“ k posílení postavení producentů na trhu. Zlepšování „přitažlivosti členství v organizacích producentů“ bylo v [prováděcím nařízení Komise 2017/892](#) zařazeno mezi společné výkonnostní ukazatele pro vnitrostátní strategie týkající se odvětví ovoce a zeleniny. Vzhledem k tomu, že EU již 30 let finančně podporuje tyto dvojí cíle, tj. soustředění nabídky a zvýšení atraktivity organizací producentů, bylo by rozumné očekávat rostoucí míru organizovanosti v odvětví ve všech členských státech – zejména proto, že čím vyšší je míra organizovanosti, tím atraktivnější by měl být pro nezávislé producenty vstup do organizací producentů.

Navzdory jejich výhodám členství v organizacích producentů klesá

58 Hlavním ukazatelem Komise pro měření soustředění nabídky v odvětví ovoce a zeleniny je míra organizovanosti – podíl produkce (podle hodnoty) organizací producentů. Tento ukazatel sám o sobě nestačí k posouzení organizace odvětví, protože stejná míra organizovanosti může být výsledkem velkého počtu malých organizací producentů nebo malého počtu velmi velkých organizací. Tento ukazatel je proto třeba analyzovat společně s počtem producentů v organizacích producentů. Abychom posoudili, zda byla podpora organizací producentů ze strany EU účinná a soustředí nabídku v odvětví ovoce a zeleniny, přezkoumali jsme údaje o míře organizovanosti a členství v organizacích v letech 2012 až 2023.

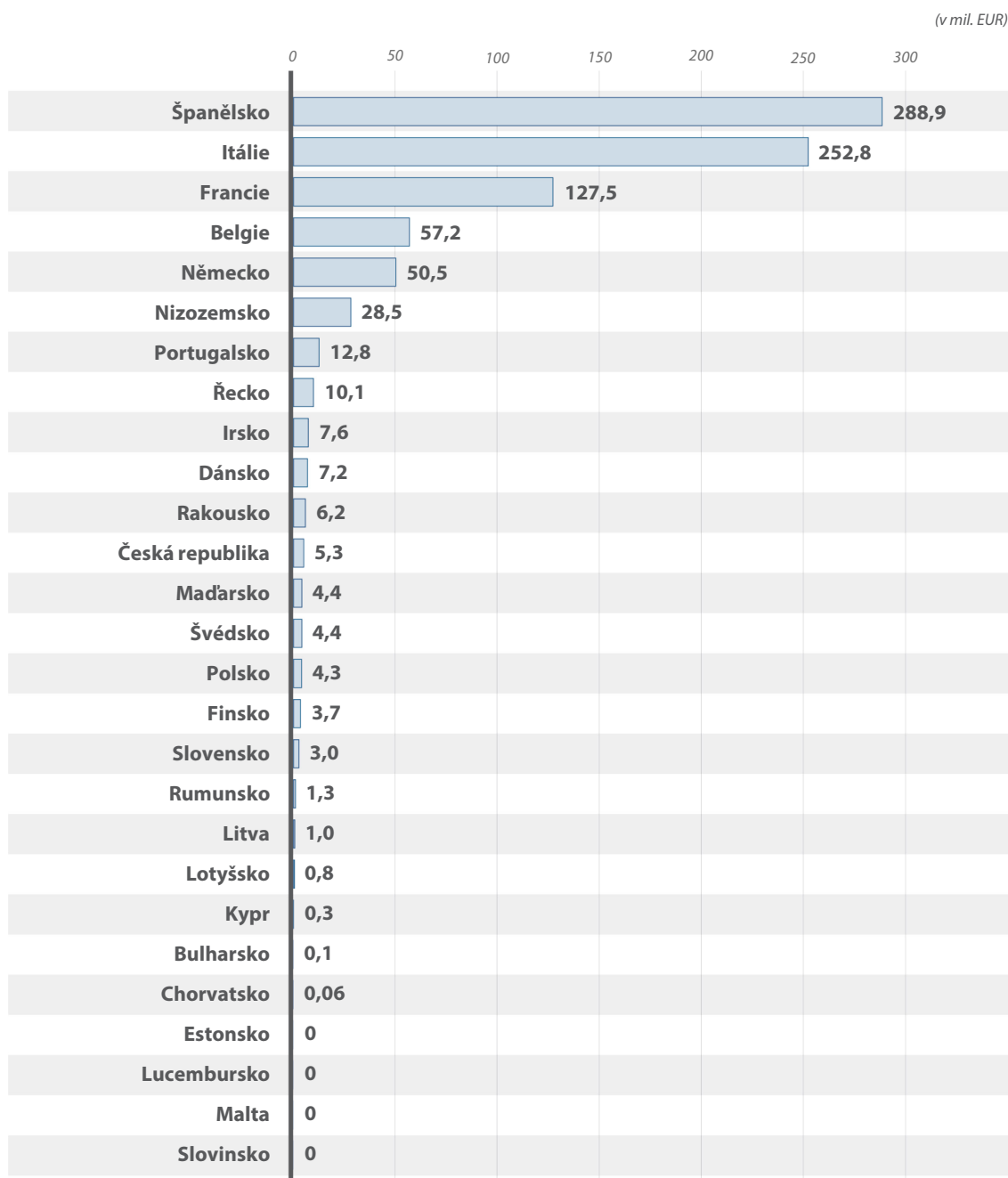
59 Po odstranění zjištěných případů dvojího započtení v údajích Komise jsme vypočítali, že v roce 2023 činila míra organizovanosti 42 %. V letech 2012 (43,6 %) až 2017 (48,4 %) rostla, ale od té doby klesla a nyní je na nižší úrovni než v roce 2012. Počet členů organizací producentů od roku 2012 neustále klesá. V roce 2012 měly organizace producentů celkem 312 823 členů; do roku 2023 se jejich počet snížil na 191 310.

- 60** Uznáváme, že pokles počtu členů organizací producentů má strukturální příčiny. Jednou z nich je celkový pokles počtu podniků pěstujících ovoce a zeleninu v EU, k němuž přispívá nedostatečná generační obměna, neboť zemědělce odcházející do důchodu nenahrazují mladší generace. Nicméně na základě údajů z průzkumů zemědělských podniků Eurostatu z let 2013 a 2020 jsme zjistili, že počet členů organizací producentů se snižuje rychleji než počet podniků pěstujících ovoce a zeleninu v EU. Počet členů se mezi lety 2013 a 2020 snížil o 29 %, zatímco počet podniků pěstujících ovoce a zeleninu se ve stejném období snížil o 14 %.
- 61** Klesající počet členů doprovázený rostoucí mírou organizovanosti by naznačoval konsolidaci – organizace producentů by mohly mít méně členů, ale mohly by zároveň získávat větší podíl na trhu. Skutečnost, že oba ukazatele klesají (a v případě počtu členů rychleji než celkový počet podniků), naznačuje, že organizace producentů na úrovni EU nerostou. Navzdory výhodám, které nabízejí svým členům, se organizacím producentů v průměru nedaří získávat nové členy.

Provádění se v jednotlivých členských státech značně liší

- 62** Prověřili jsme regulační rámec ve čtyřech členských státech, které jsme navštívili v rámci našeho auditu, a také hodnotící zprávy za období financování 2013–2018. Posuzovali jsme, zda opatření členských států přispívají k dosažení cíle, kterým je zvýšení atraktivity organizací producentů.
- 63** Zatímco obecné politické cíle jsou stanoveny na úrovni EU, členské státy jsou odpovědné za jejich provádění, zejména za sestavení seznamu způsobilých opatření, která mohou být financována v rámci jednotlivých cílů. Takové rozhodování na vnitrostátní úrovni je nezbytné, protože zemědělské modely, druhy pěstovaných plodin a způsoby produkce se v jednotlivých členských státech značně liší. Podpora EU pro organizace producentů je k dispozici všem členským státům, ale její využívání je nerovnoměrné ([obrázek 10](#) a [tabulka 1](#) v [příloze I](#)).

Obrázek 10 | Podpora EU pro organizace producentů podle členských států (2022)

Pozn.: vzhledem k měřítku není financování pod 1 milion EUR viditelné.

Zdroj: EÚD na základě údajů Komise.

64 Toto nerovnoměrné čerpání je odrazem značných rozdílů v míře organizovanosti v jednotlivých členských státech ([obrázek 11](#)), ale také ukazuje, že i v zemích, kde existují uznané organizace producentů, nepředkládají všechny organizace operační programy, s nimiž by měly přístup k finančním prostředkům EU. V Polsku tak činí pouze 8 % uznaných organizací.

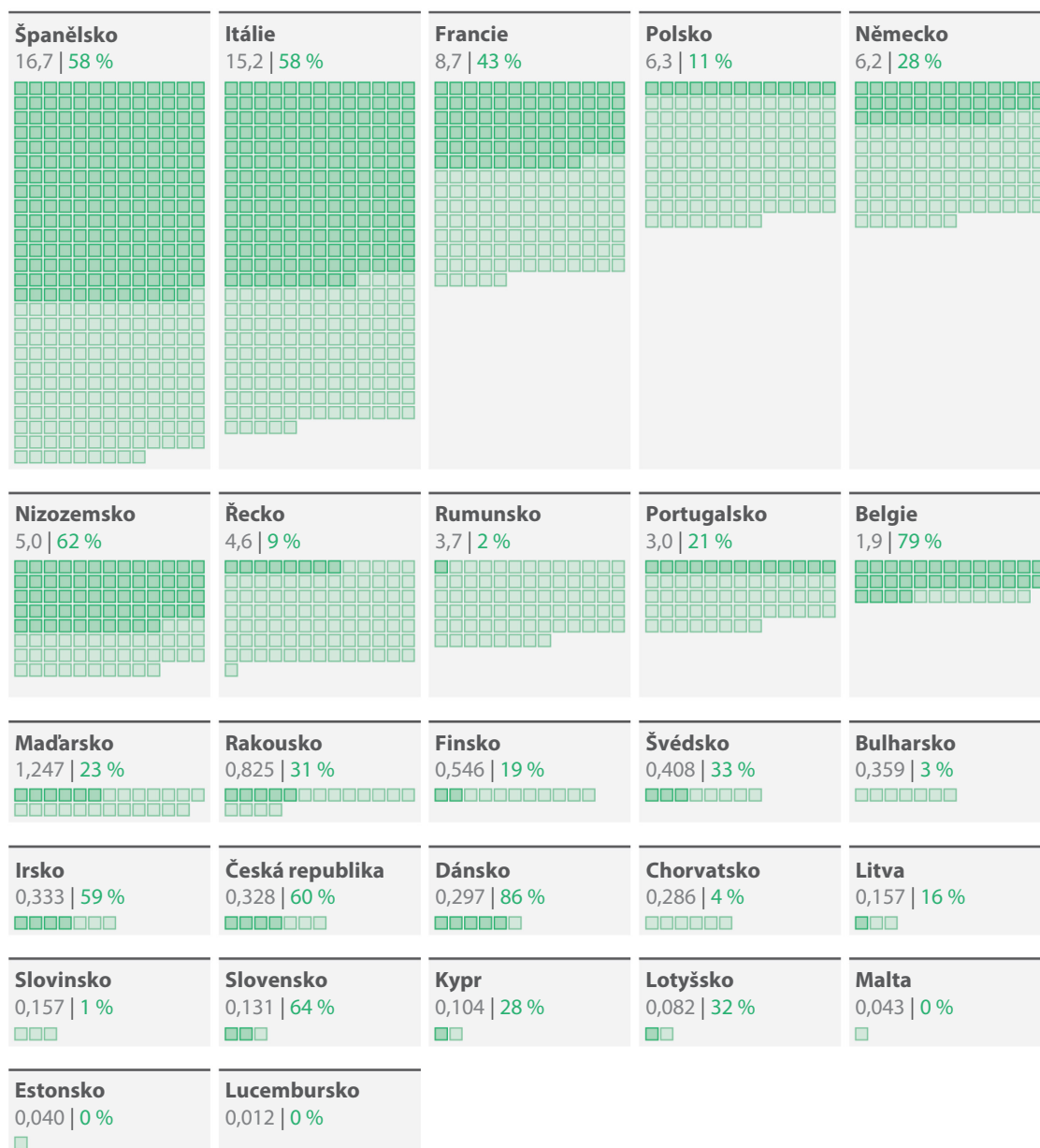
Obrázek 11 | Míra organizovanosti se v jednotlivých členských státech značně liší

- Produktce ovoce a zeleniny
- Produktce organizací producentů uváděná na trh

Členský stát

produkce (v mld. EUR) | míra organizovanosti v procentech

Pozn.: 1 čtverec = 50 mil. EUR

Poznámka: pro Švédsko nebyly za rok 2023 sděleny žádné údaje, byly použity údaje za rok 2022.

Zdroj: EÚD na základě údajů Komise z roku 2023.

- 65** Rozdíly v míře organizovanosti odrážejí nízkou produkci ovoce a zeleniny v některých zemích. Členské státy, kde se ovoce a zelenina téměř nepěstuje (Lucembursko, Malta), nemají žádné organizace producentů. V zemích s relativně malým odvětvím ovoce a zeleniny se může zdát vytváření organizací producentů méně potřebné, i když je to vzhledem k malému počtu producentů strukturálně jednodušší. To však nevysvětluje všechny pozorované rozdíly – odvětví ovoce a zeleniny v České republice, Dánsku a Chorvatsku jsou si velikostně podobná, ale jejich míry organizovanosti jsou velmi rozdílné. Totéž platí pro Polsko, Německo a Řecko. To naznačuje, že ve hře jsou i jiné faktory, ačkoli nebyla provedena žádná systematická studie příčin.
- 66** Některé důvody jsou kulturní nebo historické povahy. Ve Francii jsou družstevní struktury (které vznikly na počátku 20. století, mnohem dříve než organizace producentů) běžnou formou organizace v zemědělském odvětví. Ze 14 organizací, které jsme prověřovali ve Francii, jich devět existovalo již před rokem 1996 a později byly uznány jako organizace producentů. Typickým příkladem tohoto vývoje od družstev k organizacím producentů je region Bretaň ([rámeček 4](#)). Družstva existovala před rokem 1996 také v některých částech Španělska a Itálie.

Rámeček 4

Bretaň: úspěch založený na historii spolupráce

Bretaň má vysoce organizované odvětví ovoce a zeleniny, neboť téměř 80 % producentů patří do nějaké organizace producentů. Tato struktura má u některých organizací historické kořeny sahající více než sto let zpátky, i když skutečný rozmach nastal až v 60. letech 20. století. Během zemědělské krize v roce 1962, která se projevila propadem cen artyčoků, vytvořilo 4 500 pěstitelů strukturu podobnou družstvu a dohodlo se na kolektivním prodeji své produkce prostřednictvím systému reverzních aukcí nizozemského typu. Tento systém dával producentům větší vyjednávací sílu, protože mohli soustředit nabídku a produkci stáhnout, pokud byly nabízené ceny příliš nízké.

Zdroj: EÚD.

V průběhu 70. a 80. let se různá seskupení producentů dále konsolidovala. Dvě největší skupiny v regionu vyvinuly vlastní značky, které jsou nyní uznávány spotřebiteli v celé Francii.

Když v EU v roce 1996 vstoupilo v platnost nařízení o organizacích producentů, měli bretaňští producenti již 30 let zkušeností se spoluprací v podobných strukturách, a byli tak schopni těchto nových možností rychle využít a byli mezi prvními uznanými organizacemi: Celkem osm z deseti současných organizací (kromě producentů cideru) v regionu bylo uznáno v roce 1996 nebo 1997.

- 67** V Polsku přispělo dědictví období komunismu spolu s finančními a reputačními faktory k neatraktivitě organizací producentů. V letech 2010–2015 obdrželo Polsko 1,1 miliardy EUR v rámci předchozího programu EU, který měl pomoci producentům znovu se seskupit a získat uznání jako organizace producentů. Navzdory vysokým částkám (Polsko obdrželo téměř 90 % celkové dostupné podpory) se nepodařilo zajistit udržitelnou organizaci odvětví ovoce a zeleniny, neboť mnoho skupin vytvořených v rámci tohoto režimu později zaniklo nebo přestalo předkládat operační programy. Tento systém byl rovněž ovlivněn vysokou mírou podvodů, které vedly k významným finančním opravám pro tuto zemi. To poškodilo pověst organizací producentů a až do let 2024–2025 vedlo orgány k tomu, že se zaměřovaly spíše na omezení rizika podvodů než na podporu organizací při předkládání operačních programů.
- 68** Zaznamenali jsme také rozdíly v provádění této politiky v členských státech. Ve čtyřech členských státech, které jsme navštívili, se tyto rozdíly týkaly jak přístupu vnitrostátních orgánů, tak i uplatňovaných pravidel, a šly nad rámec potřeby přizpůsobit podporu vnitrostátním potřebám.
- 69** Ve Španělsku a Francii jsou orgány ve vztahu k organizacím velmi aktivní, pořádají informační schůzky, poskytují pravidelné poradenství a vyjadřují se k podobě operačních programů. V těchto členských státech, stejně jako v Itálii, jsou seznamy způsobilých opatření rozsáhlé a jsou pravidelně revidovány, aby odrážely zpětnou vazbu získanou od organizací. Naproti tomu v Polsku byl seznam způsobilých opatření mnohem kratší a producenti, s nimiž jsme hovořili, si stěžovali, že jejich zpětná vazba nebyla vždy zohledněna. Zaznamenali jsme také jeden případ „gold-platingu“, kdy polské orgány ve své strategii na období 2010–2017 požadovaly, aby se environmentální opatření týkala více než 50 % členů organizace producentů, aby byla způsobilá pro financování – v ostatních vybraných členských státech tak přísné požadavky neexistovaly. Tyto rozdíly znamenají, že na stejné opatření jsou hrazeny různé náklady ([rámeček 5](#)), což vytváří nerovné podmínky pro producenty v závislosti na členském státě, ve kterém působí.

Rámeček 5

Stejné produkty, různé způsobilé náklady

Ve třech ze čtyř navštívených členských států jsme kontrolovali organizace, které produkují rajčata pěstovaná ve sklenících. Všechny využívají integrovanou produkci ([rámeček 3](#)), ale související způsobilé náklady se lišily.

Ve Španělsku se integrovaná produkce podporuje paušální částkou na hektar skleníků.

Ve Francii se vyplácí paušální částka na hektar sadů. Způsobilými náklady v případě skleníků jsou náklady na použití jakéhokoli druhu užitečného hmyzu (opylovačů a hmyzu určeného k hubení škůdců).

V Polsku jsou způsobilé k financování náklady na nákup hmyzu k hubení škůdců. Jedinými opylovači způsobilými v rámci operačních programů jsou určité druhy včel, které se používají pouze v sadech, nikoli ve sklenících.

Tyto rozdíly odrážejí administrativní rozhodnutí – použití jednorázových částek zjednodušuje jak žádání o podporu, tak kontroly – ale také různé politiky týkající se komplexnosti financovaných opatření, v tomto případě týkající se způsobilosti opylovačů ve sklenících.

- 70** Tyto rozdíly v přístupu a pravidlech mohou producenty odradit od vstupu do organizací nebo odradit uznané organizace od předložení operačního programu. Organizace producentů a vnitrostátní orgány si jsou vědomy toho, že provádění se v jednotlivých členských státech liší. Domnívaly se však, že nemají vhodné příležitosti k výměně informací a diskusi (na technické úrovni) o provádění politiky.

Komise identifikovala problémy tohoto odvětví, ale nenavrhl účinná řešení

71 Politika EU vůči organizacím producentů se od roku 1996 v podstatě nezměnila ([příloha III](#)), zatímco zemědělské a tržní prostředí se změnilo výrazně. Přezkoumali jsme legislativní rámec EU týkající se organizací producentů a studie zveřejněné Komisí, což nám umožnilo posoudit, do jaké míry opatření Komise řeší klíčové problémy, kterým producenti ovoce a zeleniny čelí.

Neexistuje žádný jasný cíl pro organizaci odvětví

72 Ve svém posledním [pracovním dokumentu](#)⁶ o postavení zemědělců v potravinovém řetězci Komise opět vyzdvihla klíčovou roli, kterou hrají organizace producentů při zvyšování vyjednávací síly producentů a v konečném důsledku i jejich příjmů. Souzněl také se [studiemi](#)⁷, které zdůrazňují, že menší organizace producentů mají často problémy při obchodních vyjednáváních.

73 Komise se domnívá, že její úlohou je obecně podporovat organizace producentů, ale zdůrazňuje, že:

- producenti se stále sami rozhodují, zda organizaci založí, či nikoli,
- členské státy mají nejlepší postavení k tomu, aby mohly řešit jejich potřeby,
- způsob soustředění produkce odráží místní podmínky.

74 Právní předpisy nestanovují cílovou míru organizovanosti, ačkoli definují míru organizovanosti nižší než 20 % jako „obzvláště nízkou“ a používají tuto hranici k povolení vyššího spolufinancování. Není nijak stanoveno to, jak by měla být produkce soustředěna – zda do mnoha menších organizací, nebo do několika větších. Zatímco míra organizovanosti nebo model organizace uplatňované v celé EU by nemusely být vzhledem k různorodosti vnitrostátních zemědělských systémů vhodné, národní cíle dohodnuté s členskými státy by politice daly jasnější směr a zároveň by respektovaly úlohu a odpovědnost členských států.

⁶ SWD(2025) 260.

⁷ Evropská komise: Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova, EY a Arcadia International E.E.I.G, *Study of the best ways for producer organisations to be formed, carry out their activities and be supported*, Úřad pro publikace Evropské unie, 2019.

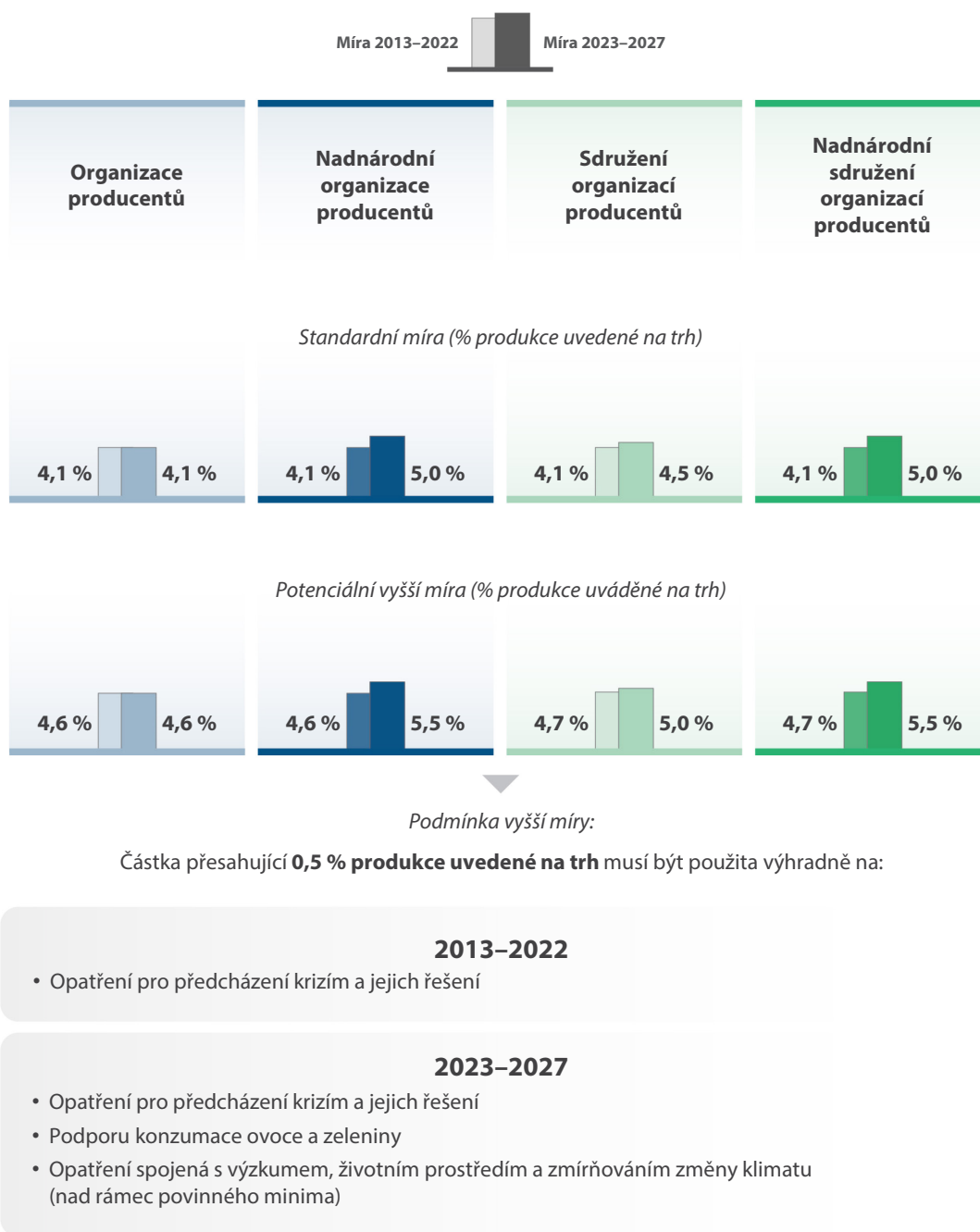
Komise nenavrhla opatření k řešení nedostatečné atraktivity organizací producentů

75 Komise již dlouho zjišťuje obecné důvody nedostatečné atraktivity organizací producentů. Patří mezi ně:

- obavy producentů ze ztráty podnikatelské svobody,
- nedostatek důvěry v kolektivní organizace (zejména v členských státech, kde existovala povinná kolektivní organizace),
- nedostatek informací o výhodách organizací producentů a nedostatek politické a odpovídající technické podpory ze strany vnitrostátních orgánů,
- obavy z administrativních nákladů na založení a provoz organizace producentů.

76 Žádný z těchto důvodů však nebyl řešen změnami právního rámce – ty byly minimální (*příloha III*) a doporučení členským státům zůstávají obecné povahy. Poslední *revize SZP* v roce 2021 reorganizovala a mírně rozšířila cíle, které musí organizace producentů sledovat ve svých operačních programech, a revidovala stropy podpory pro sdružení a nadnárodní organizace (*obrázek 12*). Neobsahovala však ustanovení, která by řešila přetrvávající ekonomickou slabost většiny organizací producentů (*obrázek 8*). Balíček zjednodušujících opatření přijatý v prosinci 2025 zásadním způsobem nemění platné právní předpisy.

Obrázek 12 | Rostoucí složitost pravidel EU – výpočet stropů podpory

Zdroj: EÚD.

77 Nejnovější legislativní návrh Komise týkající se postavení zemědělců v dodavatelském řetězci zavádí nové požadavky na smluvní vztahy a vyšší míru spolufinancování pro mladé a nové zemědělce v organizacích producentů. Ustanovení pro mladé a nové zemědělce jsou sice pozitivní, ale celkově se domníváme, že tato opatření pravděpodobně výrazně nezvýší atraktivitu vstupu do organizací producentů.

78 Hlavními cíli Komise v oblasti organizací producentů zůstává posílení jejich úlohy a poskytnutí pobídek pro zemědělce, aby se do nich zapojili. Není jasné patrné, jaká opatření je třeba přijmout k dosažení těchto cílů, zda by měla být stejná ve všech členských státech nebo jak by se dala měřit jejich úspěšnost. Současné ukazatele (míra organizovanosti, členství v organizacích producentů) jsou příliš obecné na to, aby bylo možné měřit účinek podpory EU. Kromě toho jsme zjistili, že Komise nemůže zaručit spolehlivost údajů předávaných členskými státy, což dále snižuje užitečnost těchto ukazatelů.

Legislativní změny přispěly ke složitosti pravidel financování

79 Složitost pravidel EU a administrativní zátěž spojená s prováděním operačních programů jsou často uváděny jako důvody nedostatečné atraktivity organizací producentů. Naše analýza nařízení z roku 2021 poukázala na několik změn, které dosavadní úpravu ještě více zkomplikovaly. Tyto změny zahrnují zavedení nových vyšších sazeb spolufinancování u některých opatření spojených s omezeními na úrovni výdajů ([obrázek 13](#)).

Obrázek 13 | Míry spolufinancování jsou stále složitější

✓ Opatření zahrnuto

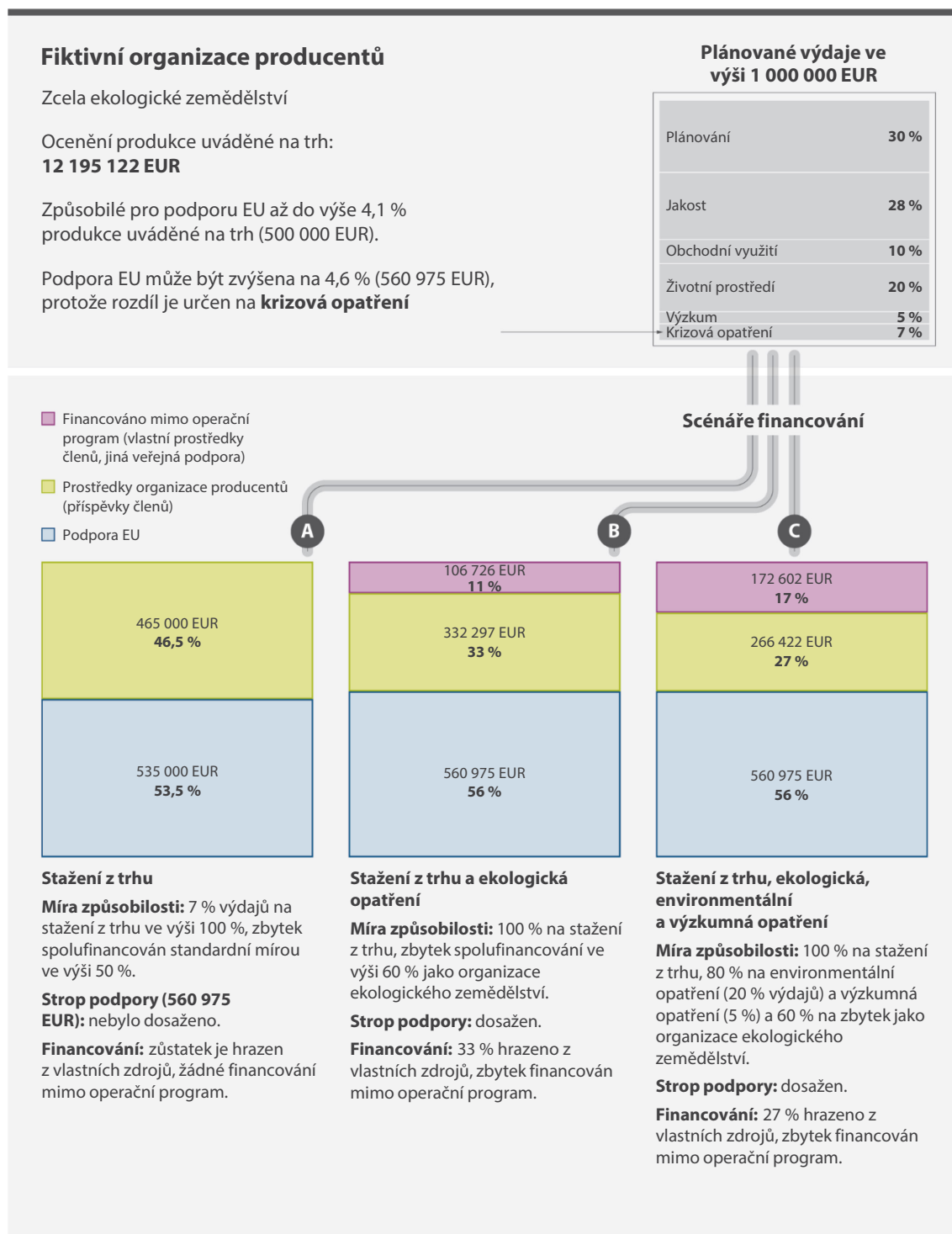
● Opatření není zahrnuto

2013–2022		2023–2027
	100 % – opatření	
✓	Stažení z trhu s cílem bezplatného rozdělení	✓
●	Poskytování odborného vedení jiným organizacím producentů / producentům	✓
	80 % na žádost organizace producentů	
●	Životní prostředí, zmírňování změny klimatu, pokud se jedná o ≥ 20 % výdajů	✓
●	Výzkum, pokud se jedná o ≥ 5 % výdajů	✓
	60 % – celý program na žádost organizace producentů	
✓	Výhradně organizace producentů / sdružení organizací producentů	✓
✓	První operační program po fúzi organizací producentů	✓
✓	První operační program sdružení organizací producentů	✓
✓	Organizace producentů z členského státu s mírou organizovanosti < 20 %	✓
✓	Organizace producentů v jednom z nejvzdálenějších regionů	✓
●	První operační program organizace producentů	✓
	60 % – opatření na žádost organizace producentů	
✓	Prováděna na mezioborovém základě	✓
✓	Ekologické zemědělství	✓
✓	Nadnárodní opatření prováděná organizacemi producentů	●
●	Nadnárodní opatření pro obchodní stránku / marketing, životní prostředí, zmírňování změny klimatu prováděná nadnárodními organizacemi producentů	✓
●	Výzkum, životní prostředí a zmírňování změny klimatu, podpora konzumace ovoce a zeleniny, předcházení krizím a jejich řešení	✓
	50 % – opatření	
✓	Standardní míra	✓

Zdroj: EÚD.

80 Navrhování operačních programů, které jsou optimalizované pro různé míry spolufinancování a omezení stropů (**obrázek 12**), je složité, zejména pro menší organizace (**obrázek 14**). Organizace, s nimiž jsme hovořili, považovaly 80% míru zavedenou v rámci nové SZP buď za obtížně využitelnou vzhledem k zastropování podpory EU, nebo spíše za finanční riziko než za příležitost. Míra 80 % se každoročně uplatňuje na environmentální nebo výzkumná opatření, u nichž plánované výdaje výrazně překračují požadované minimum po dobu trvání programu. Pokud však organizace žádá o 80% míru v průběhu celého programu, ale nedosáhne prahových hodnot výdajů za celé období (tj. 20 % na environmentální opatření a 5 % na výzkumná), bude muset vrátit částku vztahující se k dodatečnému 20% navýšení míry spolufinancování (80 % – 60 %) za celé programové období. Taková úhrada by mohla mít významný finanční dopad.

Obrázek 14 | Po dosažení stropu podpory se vyšší míra spolufinancování již nepromítá do vyšší podpory EU

Zdroj: EÚD.

Omezení byla přidána bez analýzy stávajících postupů

- 81** Revize SZP z roku 2021 zavedla minimální požadavky na výdaje na výzkumné akce a zvýšila požadavky na environmentální opatření. Tyto minimální požadavky byly stanoveny bez zvážení jejich možného dopadu na organizace producentů. Způsobila environmentální opatření v operačních programech jsou ta, která jdou nad rámec povinných právních požadavků. V období let 2013–2022 musely organizace producentů realizovat environmentální opatření, avšak jen s několika omezeními – mohly buď realizovat dvě environmentální opatření, nebo na ně vyčlenit 10 % svých programových výdajů. Na úrovni EU bylo v tomto období v průměru 16 % operačních programů vynaloženo na environmentální opatření (v průměru 273 milionů EUR ročně).
- 82** Revize pravidel v roce 2021 přinesla dvě věci – poskytla pobídky k provádění environmentálních opatření (s potenciálně vyšší mírou spolufinancování) a zavedla omezení pro jejich provádění stanovením minimálního počtu tří opatření, která představují alespoň 15 % operačního programu. Tato omezení neodrážela různé situace v terénu. Například environmentální opatření na snížení spotřeby vody lze snáze provádět ve sklenících s uzavřeným koloběhem než na otevřených polích, kde potřeba zavlažování závisí na počasí a mění se v závislosti na střídání plodin.
- 83** Komise zjistila, že v operačních programech na období 2013–2022 nebyly téměř žádné výdaje na výzkum, a v důsledku toho po diskusích s vnitrostátními orgány zavedla povinnost vynaložit 2 % operačního programu na výzkumné akce. Komise nepovažovala za nutné provádět žádnou další studii o skutečných výzkumných postupech v organizacích producentů.
- 84** Organizace, které jsme navštívili ve Francii a Itálii, vysvětlily, že již mnoho let financují výzkumné činnosti mimo operační programy, přičemž využívají vnitrostátní výzkumné programy nebo programy EU, které mají někdy vyšší míru spolufinancování. Aby splnily povinnost 2 %, v podstatě reorganizovaly způsob financování svých výzkumných opatření, což mělo jen malý dopad na jejich celkové výdaje na výzkum. Ve Španělsku tato povinnost přiměla organizace, které jsme navštívili, k navázání partnerství s výzkumnými středisky, někdy prostřednictvím sdružení organizací producentů. V Polsku organizace uvedly, že očekávají obtíže při plnění tohoto požadavku, protože nemají navázaná partnerství s výzkumnými středisky.

- 85** Navíc 2 % operačního programu mohou představovat významnou částku v případě velké organizace nebo velmi nízkou částku v případě menší organizace. V členských státech, kde neexistují žádná sdružení a kde je málo aktivních organizací, jako je Polsko, je nepravděpodobné, že by částky určené na výzkum stačily na financování významných výzkumných opatření. Ve spojení se skutečností, že některé organizace své výdaje jednoduše reorganizují, místo aby je zvýšily, bude účinek těchto povinných výdajů na výzkum pravděpodobně malý.
- 86** Zahrnutí povinných výdajů, například na životní prostředí a výzkum, je výjimkou z logiky, na níž je založena podpora EU organizacím producentů. Omezuje schopnost organizací producentů rozvíjet svou strategii, komplikuje koncipování jejich operačních programů a zavádí požadavky (výdaje) založené na vstupech do politiky, která je zaměřena na výsledky.
- 87** **Návrh** Komise týkající se SZP na období 2028–2034 řeší některé z výše uvedených problémů. Navrhuje minimální požadavky na výdaje zavedené v roce 2021 zrušit. Navrhuje však také nové prvky, které by mohly vést k dalším rozdílům v tom, jak členské státy podporu organizací producentů ze strany EU provádějí. Návrh stanoví povinný minimální vnitrostátní příspěvek ve výši 30 %, který dosud neexistoval, a tři maximální míry spolufinancování ve výši 75 % (namísto současných 50 %), 95 % (na generační obměnu, výzkum a inovace, řízení rizik, životní prostředí a klima) a 100 % (na neskližení a stažení z trhu).
- 88** Navrhované míry spolufinancování jsou podstatně vyšší než ty současné, což by mohlo ztraktivnit členství, i když by stále platilo zastropování podpory. Jedná se však o maximální míry stanovené členskými státy, aniž by bylo uvedeno, jaká by mohla být minimální podpora EU a jak by se určovala. To by mohlo vést k situaci, kdy by se u stejných cílů a stejných opatření míra spolufinancování v rámci EU značně lišila, což by mezi organizacemi producentů dále prohloubilo rozdíly v závislosti na členském státě, ve kterém se nacházejí. Na riziko „nerovných podmínek pro zemědělce“ jsme již upozornili v našem [stanovisku](#) k návrhu Komise.

Tuto zprávu přijal v Lucemburku na svém zasedání dne 1. července 2026 senát I, jemuž předsedá členka Účetního dvora Joëlle Elvingerová.

Za Účetní dvůr

Tony Murphy
předseda

Přílohy

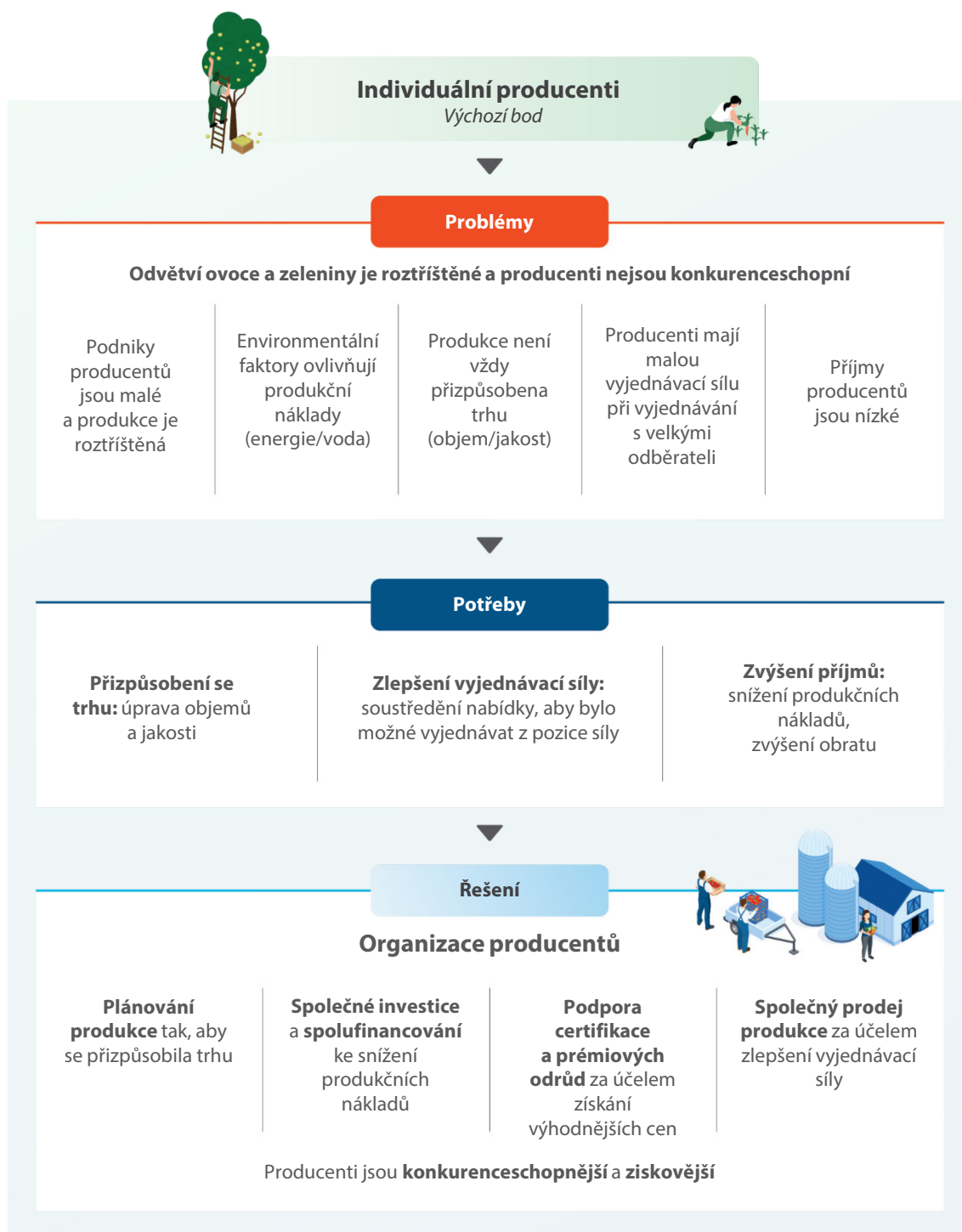
Příloha I – O auditu

Roztříštěné odvětví, které má podpora EU konsolidovat

- 01** S přibližně 2 miliony podniků o průměrné rozloze 2,4 ha¹ je produkce ovoce a zeleniny v EU roztříštěná a malého rozsahu. Odvětví zahrnuje různorodé způsoby produkce (sady, skleníky, otevřená pole), z nichž každý má svá omezení. Čerstvé produkty jsou sezónní a podléhají rychlé zkáze, což ještě posiluje nerovnováhu v obchodních vyjednáních a znevýhodňuje producenty. Jako odpověď na stále rostoucí soustředování v maloobchodě se objevily skupiny producentů. V roce 1996 zavedla EU podpůrný režim, který má motivovat k další spolupráci a skupinovému dodávání tím, že poskytuje finanční pomoc „uznaným“ organizacím producentů s cílem posílit jejich postavení na trhu ([obrázek 1](#)).

¹ Eurostat, *Farms and hectares by crops, utilised agricultural area, economic size of the farm and NUTS 2 region*, [ef_lus_allcrops].

Obrázek 1 | Politická logika stojící za podporou EU organizacím producentů

Zdroj: EÚD.

- 02** Podle práva EU členské státy uznávají organizace, které splňují kritéria, jako je minimální počet členů, demokratický vnitřní rozhodovací proces a minimální hodnota produkce uváděné na trh (hodnota společné produkce prodávané na trhu). Uznání umožňuje organizacím producentů přístup k finančním prostředkům EU prostřednictvím víceletých operačních programů zaměřených na zvýšení konkurenceschopnosti a zvýšení příjmů jejich členů skrze vyšší a stabilnější ceny. Finanční podpora EU se vypočítává jako procentní podíl z hodnoty produkce organizace uváděné na trh, což z ní činí dotaci orientovanou na výsledky, jeden z mála typů podpory EU, který je založen na výkonnosti.
- 03** Podpora je poskytována na základě spolufinancování a operační programy jsou financovány z příspěvků producentů a z prostředků EU. To zajišťuje, že organizace producentů a jejich členové zůstávají odpovědní za svá investiční rozhodnutí, zatímco víceletý rámec podporuje strategické plánování v souladu se střednědobými až dlouhodobými cíli.
- 04** Organizace producentů, které předkládají operační programy, jsou definovány jako „aktivní“. Ne všechny uznané organizace tyto programy předkládají a některé si udržují uznání kvůli účasti na jiných politikách EU nebo kvůli obchodním výhodám. Mezi členskými státy existují značné rozdíly, pokud jde o počet a velikost organizací producentů, jakož i o výši podpory, kterou čerpají od EU (*tabulka 1*). Přibližně 75 % financování EU je soustředěno do tří členských států – Španělska, Itálie a Francie –, které mají největší počet organizací producentů.

Tabulka 1 | Organizace producentů – klíčové informace (2022)

Členský stát	Počet organizací producentů	Produkce organizací producentů uváděná na trh (v EUR)	Průměrná produkce uváděná na trh na organizaci (v EUR)	Podíl aktivních organizací producentů	Průměrná podpora EU na aktivní organizaci (v EUR)
Španělsko	513	9 373 470 196	18 271 872	99 %	568 910
Itálie	299	8 980 714 756	30 035 835	96 %	880 560
Francie	195	4 129 884 731	21 178 896	88 %	743 204
Polsko	163	595 377 983	3 652 626	9 %	291 545
Řecko	123	356 866 806	2 901 356	74 %	110 931
Portugalsko	54	551 469 706	10 212 402	74 %	321 392
Maďarsko	51	216 180 926	4 238 842	63 %	136 972
Německo	17	Nejsou k dispozici žádné údaje	Nejsou k dispozici žádné údaje	47 %	6 320 110
Rumunsko	23	151 463 125	6 585 353	26 %	216 028
Česká republika	18	188 329 412	10 462 745	100 %	297 127
Belgie	14	1 449 629 612	103 544 972	93 %	4 391 343
Bulharsko	15	10 229 992	681 999	13 %	48 719
Nizozemsko	9	2 693 516 334	299 279 593	78 %	4 056 161
Rakousko	8	241 110 733	30 138 842	100 %	772 080
Chorvatsko	4	7 708 024	1 927 006	50 %	31 246
Kypr	6	23 367 062	3 894 510	83 %	60 135
Slovensko	6	86 500 775	14 416 796	100 %	495 133
Irsko	5	168 586 476	33 717 295	100 %	1 514 520
Lotyšsko	5	26 585 481	5 317 096	100 %	156 978
Švédsko	3	133 067 481	44 355 827	Nebylo sděleno	Nebylo sděleno
Finsko	4	110 457 237	27 614 309	75 %	1 242 736
Dánsko	2	235 121 112	117 560 556	100 %	3 599 560
Litva	2	24 681 225	12 340 613	100 %	479 037
Slovinsko	1	993 662	993 662	Nebylo sděleno	Nebylo sděleno
Estonsko	0	–	–	0 %	–
Lucembursko	0	–	–	0 %	–
Malta	0	–	–	0 %	–
Celkem	1 540	29 755 312 847	19 321 632	41 %	710 114

Zdroj: EÚD na základě údajů Komise.

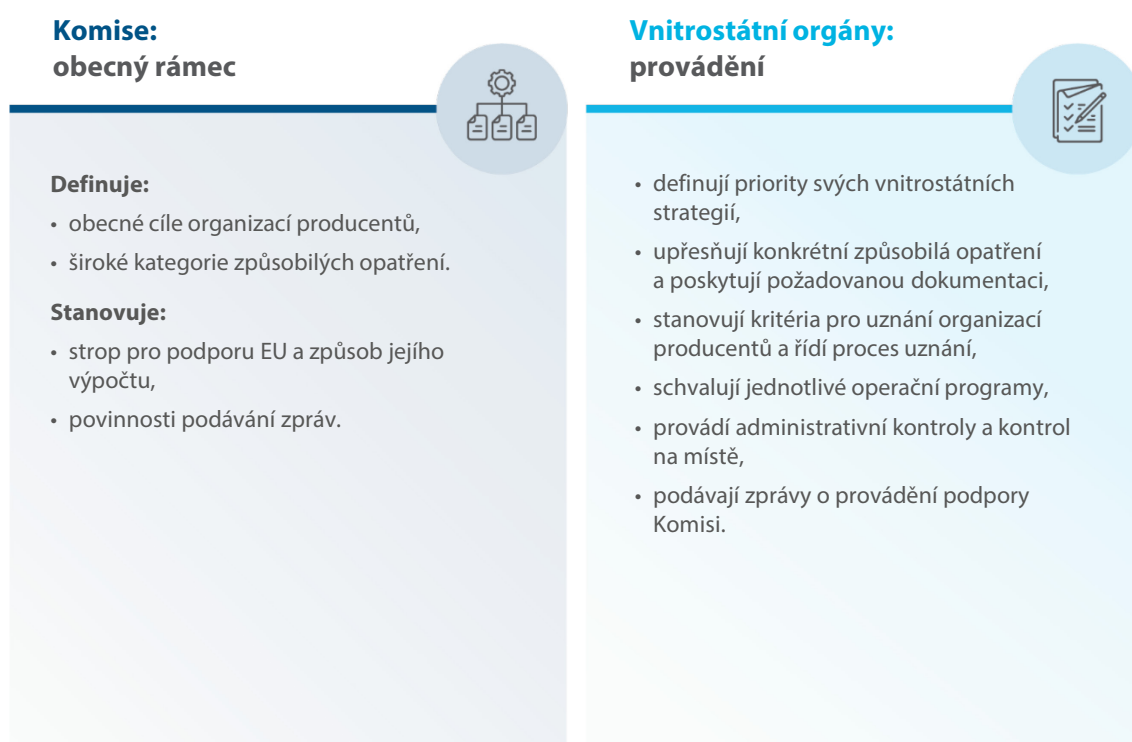
Rámec politiky EU

- 05** První **nařízení** EU, kterým se stanoví podpůrný rámec pro organizace producentů, bylo přijato v roce 1996. Po třiceti letech se důvody této politiky – seskupení nabídky v reakci na rostoucí soustředění poptávky – výrazně nezměnily. Základní cíle operačních programů zůstávají stejné – plánování a zvyšování hodnoty produkce, aby se uspokojila poptávka na trhu z hlediska jakosti a množství, a zároveň zajištění ekologicky odpovědných postupů produkce. Hlavní činností organizace producentů je stále zajišťování obchodní stránky produkce jejich členů.
- 06** Následná nařízení aktualizovala právní rámec a zachovala původní analýzu problémů, kterým odvětví čelí, a cíle politiky, ale upravila prováděcí nástroje. **Příloha III** shrnuje hlavní změny právního rámce.

Úlohy a odpovědnost

- 07** Komise (Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova) stanoví obecný rámec pro organizace producentů a členské státy stanoví kritéria a priority, které jsou v souladu s politickými cíli a vnitrostátními strategiemi. Na **obrázku 2** jsou podrobně popsány role Komise a členských států.

Obrázek 2 | Komise a vnitrostátní orgány: role a odpovědnosti

Zdroj: EÚD.

Rozsah a koncepce auditu

08 Cílem tohoto auditu je posoudit, zda se díky podpoře EU pro organizace producentů ovoce a zeleniny podařilo zvýšit konkurenceschopnost producentů, kteří jsou členy, a atraktivitu organizací producentů. Konkrétně jsme prověřovali, zda:

- se zlepšila ziskovost členů organizací producentů,
- se zvýšila vyjednávací síla členů organizací producentů,
- podpora EU dosáhla udržitelného zvýšení míry organizovanosti,
- politická rozhodnutí členských států ovlivnila atraktivitu členství v organizacích producentů,
- řízení politiky Komise řešilo klíčové problémy tohoto odvětví.

09 Tento audit přispěje k probíhajícím diskusím o postavení zemědělců v hodnotovém řetězci a o výši jejich příjmů. Přispěje také k nadcházejícím jednáním o víceletém finančním rámci na období 2028–2034.

10 Audit se zabývá činností organizací producentů v letech 2015 až 2024, úlohou Generálního ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova při řízení této politiky a podrobně zkoumá čtyři členské státy: Španělsko, Francii, Itálii a Polsko. Tyto členské státy jsme vybrali na základě vážených kritérií: významnost (celkové výdaje EU, 30 %), reprezentativnost (počet uznaných organizací producentů, 40 %; podíl organizací producentů ovoce a zeleniny na všech organizacích producentů v daném členském státě, 20 %) a soustředění odvětví ovoce a zeleniny (průměrná podpora podle organizace producentů, 10 %). Způsob, jakým jsme shromažďovali důkazní informace, je uveden na [obrázku 3](#). V [příloze II](#) jsou podrobněji představeny organizace producentů v našem vzorku. Pro širší přehled trendů v odvětví byly použity údaje od roku 2010, pokud byly k dispozici a byly relevantní.

Obrázek 3 | Provedené audity

Prověřovali jsme

- Právní předpisy EU týkající se organizací producentů od roku 1996
- Hodnotící zprávy vypracované členskými státy za programové období 2013–2018

Analyzovali jsme

- Operační programy 57 organizací producentů a 5 sdružení organizací producentů předložené v letech 2015 až 2024
 - Údaje Komise o organizacích producentů
 - Údaje Eurostatu o odvětví ovoce a zeleniny

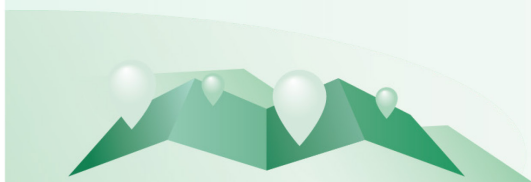
Prováděli jsme dotazování

- U ministerstev a platebních agentur ve Španělsku, Francii, Itálii a Polsku
- U vedení a producentů z 19 organizací producentů / sdružení organizací producentů
- U Generálního ředitelství Komise pro zemědělství a rozvoj venkova

Náš audit pokrýval

- **Do hloubky:** Španělsko, Francii, Itálii a Polsko
- **Prostřednictvím hodnotících zpráv:** Belgie, Českou republiku, Německo a Nizozemsko

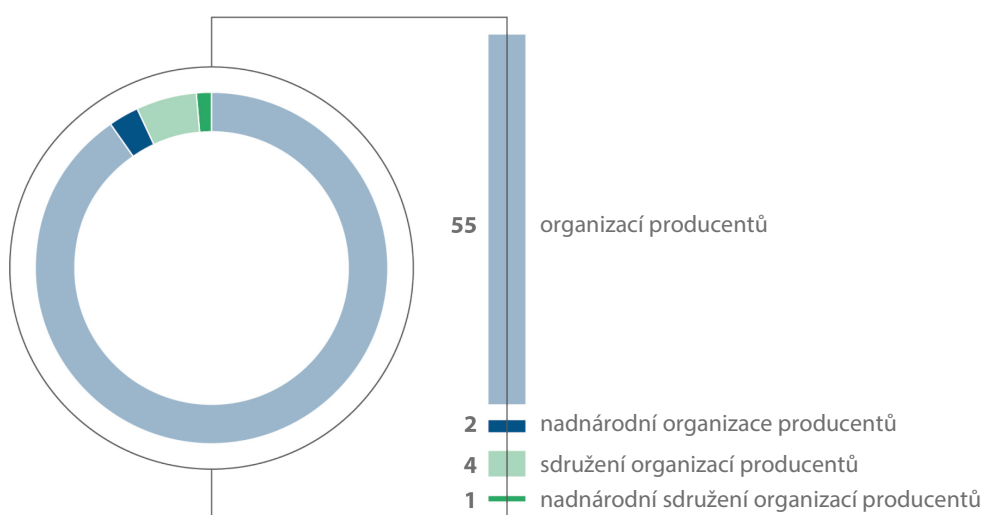
Zdroj: EÚD.

11 Naše **auditní metodika** je v souladu s mezinárodními auditorskými standardy vydanými Mezinárodní organizací nejvyšších kontrolních institucí (INTOSAI).

Příloha II – Organizace producentů, které jsou předmětem auditu

- 01** Náš audit se týkal 57 organizací producentů a 5 sdružení organizací producentů ve čtyřech členských státech. Tento vzorek nebyl vybrán tak, aby byl statisticky reprezentativní, ale aby zahrnoval všechny typy organizací producentů z hlediska právního statusu (sdružení, nadnárodní organizace), objemu produkce a počtu členů.
- 02** Ze 62 organizací, které byly předmětem auditu, bylo 40 vybráno speciálně pro tento audit – 11 v Polsku (všechny aktivní organizace v zemi), 10 ve Španělsku a Itálii a 9 ve Francii. Zbývajících 22 organizací bylo kontrolováno v rámci minulých auditů provedených v letech 2015–2024 a k provedení dokumentární prověrky jsme použili důkazní materiály shromážděné v rámci těchto auditů. Celkem jsme přezkoumali 100 operačních programů z různých období financování.
- 03** Většina organizací v našem vzorku byly „jednoduché“ organizace producentů. V EU existuje jen málo sdružení organizací producentů, a proto také představují menšinu organizací v našem vzorku ([obrázek 1](#)). Pět sdružení z našeho vzorku se nacházelo ve Francii a v Itálii.

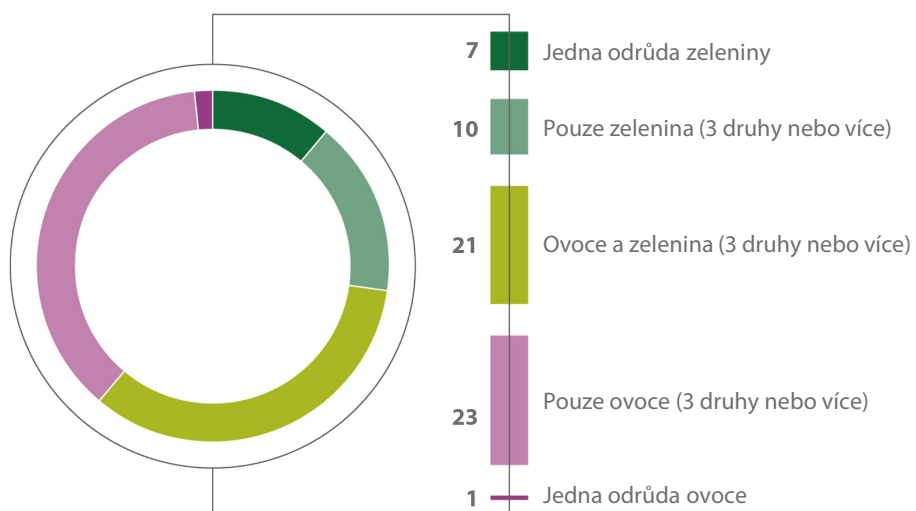
Obrázek 1 | Do našeho auditu jsme zahrnuli všechny typy organizací producentů

Zdroj: EÚD.

- 04** Organizace v našem vzorku pokrývaly širokou škálu produktů. Některé z nich měly pouze jeden druh produktu (například pouze rajčata nebo pouze jablka), ale většina z nich měla více než tři druhy produktů ([obrázek 2](#)).

Obrázek 2 | Většina organizací měla více než tři druhy produktů

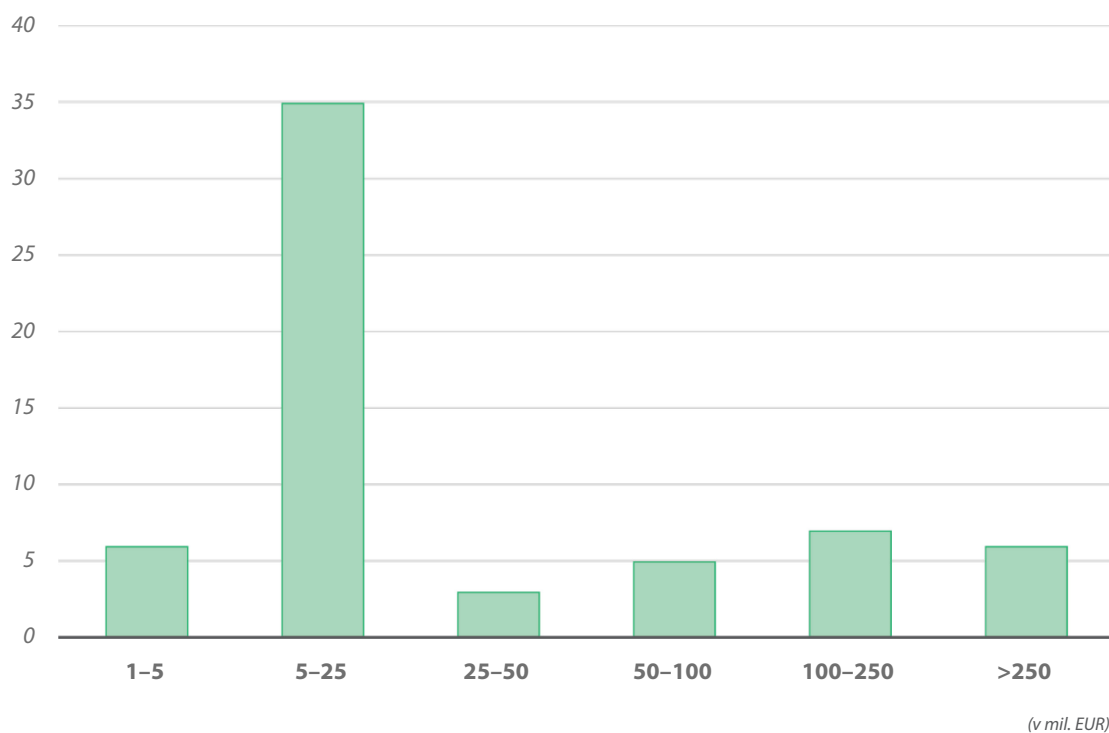

Zdroj: EÚD.

05 Jako 40 organizací vybraných speciálně pro tento audit jsme vybrali organizace všech velikostí. Ostatních 22 organizací bylo vybráno podle metodiky auditů, které byly u nich provedeny. V celkovém vzorku měly největší organizace produkci uváděnou na trh v hodnotě přes 250 milionů EUR a nejmenší organizace měly produkci uváděnou na trh v hodnotě od 1 do 5 milionů EUR. Většina organizací producentů v EU je malých (bod 56) a tak je tomu i v našem vzorku ([obrázek 3](#)).

Obrázek 3 | Většina organizací v našem vzorku měla hodnotu produkce uváděné na trh nižší než 25 milionů EUR

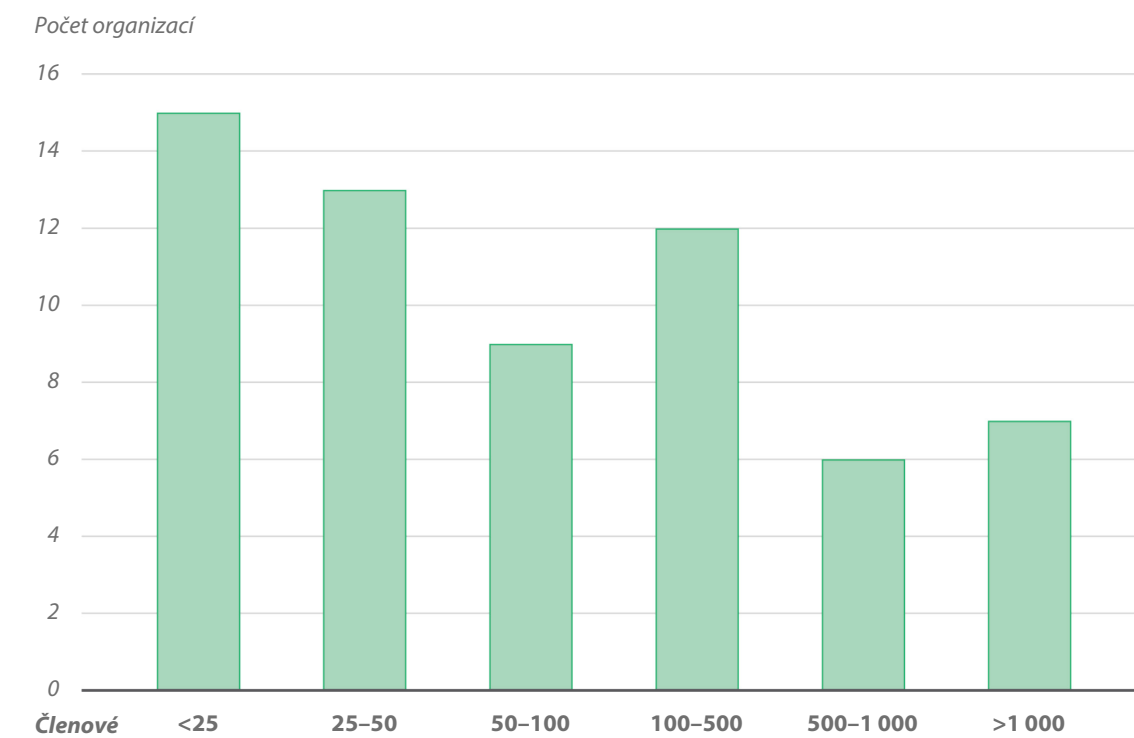
Počet organizací

Zdroj: EÚD.

- 06** Při výběru organizací producentů pro tento audit jsme se neřídili počtem členů, ani jsme toto kritérium nezohlednili u organizací vybraných během jiných auditů. Nicméně vzorek 62 organizací zahrnuje širokou škálu organizací z hlediska počtu členů (**obrázek 4**). Některé z největších organizací jsou sdruženími organizací producentů – počet členů odpovídá součtu členů jednotlivých organizací v rámci sdružení. Většina organizací v našem vzorku je malá, což však odpovídá obecnému rozložení v EU (bod **56**).

Obrázek 4 | Polovina organizací v našem vzorku má méně než 50 členů

Zdroj: EÚD.

Příloha III – Vývoj právního rámce

Nejpálčivější problémy a politické cíle se od roku 1996 výrazně nezměnily

Tabulka 1 | Výzvy, kterým čelí odvětví ovoce a zeleniny, jsou stále aktuální

	1996–2006	2007–2012	2013–2022	2023–2027
Použitelné nařízení	2200/1996	1182/2007	891/2017	
Problém	Stále větší soustředění poptávky			
Řešení	Organizace producentů jsou základními prvky společné organizace trhu	Organizace producentů jsou v režimu v odvětví ovoce a zeleniny základními hráči	Organizace producentů a jejich sdružení by měly být podporovány	
Prostředky	seskupení nabídky je více než kdy jindy ekonomickou nutností	seskupování nabídky je i nadále ekonomickou nutností		
Cíl	Posílení postavení producentů na trhu	Posílení postavení producentů na trhu	Posílení vyjednávací síly producentů ovoce a zeleniny Podpora spravedlivějšího rozdělení přidané hodnoty v dodavatelském řetězci	

**Tabulka 2 | Hlavní činnosti a základní operace organizací producentů
zůstávají beze změny**

	1996–2006	2007–2012	2013–2022 a 2023–2027
<i>Použitelné nařízení</i>	1432/2003	543/2011	1308/2013 – 891/2017
Hlavní činnost organizace producentů	Uvádění produktů svých členů na trh	Soustředění nabídky a uvádění na trh	Soustředění nabídky a uvádění produktů svých členů na trh
Organizace producentů by měly mít k dispozici pracovníky, infrastrukturu a vybavení nezbytné k zajištění jejich základního fungování	Znalost produkce jejich členů Třídění, skladování a balení produkce jejich členů Obchodní a rozpočtové řízení Centralizovaný účetní a fakturační systém	Znalost produkce jejich členů Shromažďování, třídění, skladování a balení produkce jejich členů Obchodní a rozpočtové řízení Centralizovaný účetní a fakturační systém	Znalost produkce jejich členů Shromažďování, třídění, skladování a balení produkce jejich členů Uvádění produkce jejich členů na trh Obchodní a rozpočtové řízení Centralizovaný účetní a fakturační systém založený na nákladech

Tabulka 3 | Cíle operačních programů jsou stabilní již 30 let

1996–2006	2007–2012	2013–2022	2023–2027
2200/1996 (článek 15)	1182/2007 (článek 9)	1308/2013 (článek 33)	2115/2021 (článek 50)
a) sledovat několik cílů uvedených v článku 11 a jiné, zahrnující zejména: zlepšování jakosti produktů, zvyšování jejich obchodní hodnoty, propagaci produktů u spotřebitelů, vytvoření sortimentu ekologických produktů, podporu integrované produkce nebo jiných metod produkce šetrných k životnímu prostředí, omezení stahování produktů; b) zahrnovat opatření vedoucí k rozvoji využívání technologií šetrných k životnímu prostředí členy organizací producentů, pokud jde jak o pěstitelské postupy, tak o nakládání s odpadovým materiálem [...]	a) plánování produkce; b) zlepšování jakosti produktů c) zvyšování obchodní hodnoty produktů d) propagace produktů v čerstvém i zpracovaném stavu e) environmentální opatření a metody produkce šetrné k životnímu prostředí, včetně ekologického zemědělství f) předcházení krizím a jejich řešení	a) plánování produkce, včetně prognózy a následného sledování produkce a spotřeby b) zlepšování jakosti produktů v čerstvém i zpracovaném stavu c) zvyšování obchodní hodnoty produktů d) propagace produktů v čerstvém i zpracovaném stavu e) environmentální opatření zejména v oblasti vodního hospodářství a metody produkce šetrné k životnímu prostředí, včetně ekologického zemědělství f) předcházení krizím a jejich řešení	a) plánování a organizace produkce, přizpůsobování produkce poptávce (...) b) soustředění nabídky a uvádění produktů na trh (...) c) zlepšení střednědobé a dlouhodobé konkurenceschopnosti (...) d) výzkum a vývoj udržitelných metod produkce (...) e) podpora, vývoj a zavádění: i) metod a technologií produkce šetrných k životnímu prostředí ii) postupů produkce odolných vůči škodlivým organismům a nákazám iii) standardů v oblasti zdraví zvířat a dobrých životních podmínek zvířat (...) iv) omezení odpadu a využívání vedlejších produktů a nakládání s nimi způsobem šetrným k životnímu prostředí (...) v) ochrany a posílení biologické rozmanitosti, jakož i udržitelného využívání přírodních zdrojů (...) f) přispívání ke zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně (...) g) zvyšování obchodní hodnoty a jakosti produktů (...) h) propagace produktů a jejich uvádění na trh (...) i) zvyšování spotřeby produktů odvětví ovoce a zeleniny (...) j) předcházení krizím a řízení rizik (...) k) zlepšení podmínek zaměstnávání a prosazování povinností zaměstnavatele (...)

Tabulka 4 | Členské státy mají flexibilitu v kritériích uznávání

	1996–2006	2007–2012	2013–2022 a 2023–2027	
<i>Použitelné nařízení</i>	1432/2003 a 2200/1996	1182/2007	1308/2013	891/2017
Minimální počet členů	5 členů	Odpovědnost členských států		
Minimální hodnota produkce uváděné na trh	100 000 EUR			
Producenti by měli celou svou produkci uvádět na trh prostřednictvím organizace producentů.	Výjimka je možná, a to nejvýše 25 %	Výjimka ponechaná na členských státech, <u>nejméně však 10 %</u>		Výjimka ponechaná na členských státech, <u>nejvýše však 25 %</u> (40 % v případě ekologického zemědělství)

Větší složitost výpočtu podpory a jejího stropu

Tabulka 5 | Větší složitost pravidel týkajících se zastropování podpory EU

1996–2006	2007–2012	2013–2022 a 2023–2027	
2200/1996 (článek 15)	1182/2007	1308/2013 (článek 34)	2115/2021 (článek 52)
4 % hodnoty produkce uváděné na trh 4,5 % od roku 1999	4,1 % hodnoty produkce uváděné na trh Organizace producentů: 4,6 %, pokud se částka přesahující 4,1 % bude použije výhradně na opatření k předcházení krizím a jejich řešení	4,1 % hodnoty produkce uváděné na trh Organizace producentů: 4,6 %, pokud se částka přesahující 4,1 % bude použije výhradně na opatření k předcházení krizím a jejich řešení Sdružení organizací producentů: 4,7 % , pokud se částka přesahující 4,1 % bude použije výhradně na opatření k předcházení krizím a jejich řešení	Organizace producentů: 4,1 % hodnoty produkce uváděné na trh Sdružení organizací producentů: 4,5 % hodnoty produkce uváděné na trh Nadnárodní organizace producentů nebo sdružení organizací producentů: 5 % +0,5 %, pokud se částka přesahující příslušnou procentní hodnotu použije pouze pro jednu nebo více intervencí souvisejících s výzkumem, životním prostředím, klimatem, propagací, zvýšenou spotřebou ovoce a zeleniny a krizemi

Tabulka 6 | Větší složitost pravidel týkajících se míry spolufinancování

1996–2006	2007–2012	2013–2022 a 2023–2027	
2200/1996 (článek 15)	1182/2007 (článek 10)	1308/2013 (článek 34)	2115/2021 (článek 52)
Základní míra: 50 % výdajů			
60 % výdajů, pokud: jsou předloženy organizací producentů z členského státu, kde je míra organizovanosti nižší než 15 %	60 % výdajů, pokud: - organizace producentů provádí nadnárodní opatření - opatření jsou prováděna na mezioborovém základě - se jedná o ekologickou produkci se jedná o členské státy, které přistoupily k EU po roce 2004 - se jedná o první operační program po fúzi - se jedná o první operační program sdružení organizací producentů - jsou předloženy organizací producentů z členského státu, kde je míra organizovanosti nižší než 20 % - se jedná o nejvzdálenější region zahrnuje opatření na podporu konzumace ovoce a zeleniny dětmi	60 % výdajů, pokud: - organizace producentů provádí nadnárodní opatření - opatření jsou prováděna na mezioborovém základě - se jedná o ekologickou produkci - se jedná o první operační program po fúzi - se jedná o první operační program sdružení organizací producentů - jsou předloženy organizací producentů z členského státu, kde je míra organizovanosti nižší než 20 % - se jedná o nejvzdálenější region	60 % výdajů - nadnárodní opatření týkající se obchodní stránky / marketingu, životního prostředí a klimatu prováděná nadnárodními organizacemi producentů - se jedná o opatření prováděná na mezioborovém základě - se jedná o ekologickou produkci - se jedná o první operační program po fúzi - se jedná o první operační program organizace producentů nebo sdružení organizací producentů - jsou předloženy organizací producentů z členského státu, kde je míra organizovanosti nižší než 20 % - se jedná o nejvzdálenější region - se jedná o intervence spojené s výzkumem, životním prostředím, klimatem, zvýšenou spotřebou ovoce a zeleniny a krizemi
–			80 % výdajů, pokud: - více než 5 % výdajů je spojeno s výzkumem - více než 20 % výdajů je spojeno s životním prostředím a klimatem
–	100 % výdajů je spojeno se stažením z trhu (bezplatné rozdělení)		100 % výdajů je spojeno se: - stažením z trhu (bezplatné rozdělení) - opatřeními souvisejícími s poskytováním odborného vedení jiným organizacím producentů

Tabulka 7 | Vyšší požadavky na environmentální opatření a výzkum

	1996–2006	2007–2012	2013–2022 a 2023–2027	
<i>Použitelné nařízení</i>	<i>2200/1996 (článek 15)</i>	<i>1182/2007 (článek 9)</i>	<i>1308/2013 (článek 33)</i>	<i>2115/2021 (článek 50)</i>
Životní prostředí	Operační programy musí zahrnovat opatření vedoucí k rozvoji využívání technologií šetrných k životnímu prostředí (bez kvantifikace)	operační programy zahrnovaly dvě nebo více environmentálních opatření nebo nejméně 10 % výdajů v rámci operačních programů bylo poskytováno na environmentální opatření	obsahoval tři nebo více opatření souvisejících s životním prostředím a změnou klimatu a dále se alespoň 15 % výdajů vztahovalo na intervence související s těmito cíli	
Výzkum	—			se alespoň 2 % výdajů vztahovala na intervence související s výzkumem

Zkratky

Zkratka	Definice/vysvětlení
OP	Organizace producentů
SOP	Sdružení organizací producentů
SZP	Společná zemědělská politika

Slovníček

Pojem	Definice/vysvětlení
Hodnotový řetězec	Všechny činnosti prováděné za účelem dodání produktů konečnému spotřebiteli, včetně zejména produkce, zpracování, distribuce a maloobchodu.
Integrovaná produkce	Systém hospodaření zaměřený na dosažení ekonomické životaschopnosti a environmentální udržitelnosti v dlouhodobém horizontu.
Míra organizovanosti	Ukazatel, který Komise používá k měření podílu organizace producentů na trhu v daném zemědělském odvětví.
Operační program	V zemědělství víceletý pracovní plán vypracovaný organizací producentů za účelem dosažení cílů stanovených v právních předpisech EU, v němž jsou uvedeny investice a opatření pro spolufinancování ze strany EU.
Organizace producentů	Sdružení producentů potravin, které společně uvádí na trh produkci, plánuje společné aktivity a usiluje o zlepšení postavení producentů na trhu.
Reverzní aukce	Dražební systém, v němž producenti stanoví počáteční nabídkovou cenu, která se v určitých intervalech snižuje, dokud se nenajde odběratel.

Odpovědi Komise

<https://www.eca.europa.eu/cs/publications/SR-2026-22>

Harmonogram

<https://www.eca.europa.eu/cs/publications/SR-2026-22>

Auditní tým

EÚD ve svých zvláštních zprávách informuje o výsledcích auditů politik a programů EU či tématech z oblasti správy a řízení zaměřených na konkrétní oblasti rozpočtu. Vybírá a koncipuje tyto auditní úkoly tak, aby byl jejich dopad co největší, a zohledňuje přitom rizika pro výkonnost nebo zajištění souladu s předpisy, objem příslušných příjmů či výdajů, očekávaný vývoj, politické zájmy a zájem veřejnosti.

Tento audit výkonnosti provedl auditní senát I, který se zaměřuje na udržitelné využívání přírodních zdrojů a jemuž předsedá členka EÚD Joëlle Elvingerová. Audit vedla členka Účetního dvora Keit Pentus-Rosimannusová a podporu jí poskytovali vedoucí kabinetu Annikky Lampová a tajemnice kabinetu Daria Bochnarová, vyšší manažer James McQuade, vedoucí úkolu Marion Kilhofferová, zástupkyně vedoucího úkolu Servane De Becdelieuvreová a auditoři Federica Di Marcantonioová, Xavier Ignasi Farrero González, Monika Urszula Gruszczyńska-Jasinska a Jarosław Smigiel. Jazykovou podporu zajišťovala Laura McMillanová. Grafickou podporu poskytla Dunja Weibelová.

Zleva doprava: Federica Di Marcantonioová, James McQuade, Keit Pentus-Rosimannusová, Marion Kilhofferová, Servane De Becdelieuvreová, Daria Bochnarová.

AUTORSKÁ PRÁVA

© Evropská unie, 2026

Politiku opakovaného použití dokumentů Evropského účetního dvora (EÚD) upravuje [rozhodnutí Evropského účetního dvora 6-2019](#) o politice týkající se veřejně přístupných dat a opakovaném použití dokumentů.

Pokud není uvedeno jinak (například v jednotlivých upozorněních o ochraně autorských práv), je obsah EÚD vlastněný EU předmětem licence [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Opakované použití je tedy obecně povoleno za podmínky, že je uveden zdroj a případné změny jsou označeny. Osoby opakovaně používající obsah EÚD nesmí měnit jeho původní význam či sdělení. EÚD nenese za jakékoli důsledky opakovaného použití odpovědnost.

Pokud konkrétní obsah zobrazuje identifikovatelné fyzické osoby, například na fotografiích zaměstnanců EÚD, nebo zahrnuje díla třetích stran, je nutno získat další povolení.

Je-li takové povolení poskytnuto, ruší a nahrazuje výše uvedené obecné povolení a musí jasně uvádět veškerá omezení týkající se použití.

K použití nebo reprodukci obsahu, který není ve vlastnictví EU, může být nezbytné požádat o svolení přímo držitele autorských práv.

Fotografie na titulní straně: © Evropská unie. *Zdroj:* Evropský účetní dvůr

Obrázky 1, 5 a obrázek 2 v příloze I: ikony byly vytvořeny s použitím zdrojů z platformy [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Všechna práva vyhrazena.

Obrázky 1, 5, 7 a obrázek 1 v příloze I – ikony byly vytvořeny s použitím zdrojů z © [stock.adobe.com](#).

Programové vybavení nebo dokumenty, na něž se vztahují práva průmyslového vlastnictví, jako patenty, ochranné známky, zapsané (průmyslové) vzory, loga a názvy, jsou z politiky EÚD pro opakované použití vyloučeny.

Internetové stránky orgánů a institucí Evropské unie využívající doménu europa.eu obsahují odkazy na stránky třetích stran. Protože nad jejich obsahem nemá EÚD žádnou kontrolu, doporučujeme seznámit se s jejich vlastními zásadami ochrany soukromí a politikou v oblasti autorských práv.

Použití loga EÚD

Logo EÚD nesmí být použito bez předchozího souhlasu EÚD.

HTML	ISBN 978-92-849-7999-8	ISSN 1977-5628	doi:10.2865/6266995	QJ-01-26-037-CS-Q
PDF	ISBN 978-92-849-8000-0	ISSN 1977-5628	doi:10.2865/7713489	QJ-01-26-037-CS-N

JAK CITOVAT

Evropský účetní dvůr, [zvláštní zpráva 22/2026](#): „Organizace producentů v odvětví ovoce a zeleniny – úrodná půda pro konkurenceschopnost, je-li pečlivě udržována“, Úřad pro publikace Evropské unie, 2026.

Producenti ovoce a zeleniny v EU se v rostoucí míře potýkají s hospodářskými a environmentálními problémy a snaží se udržet si konkurenceschopnost na měnícím se trhu. Organizace producentů nabízejí potenciální řešení: jejich členové mohou společně nakupovat vybavení, prodávat své výrobky a vyjednávat lepší ceny. EU poskytuje těmto organizacím finanční pomoc na provádění operačních programů. Posuzovali jsme, zda tato podpora zlepšila konkurenceschopnost producentů a zatraktivnila organizace producentů. Zjistili jsme, že podpora EU sice pomáhá organizacím producentů zvyšovat konkurenceschopnost, ale členské státy ani Komise nedělají dost pro to, aby se členství v těchto organizacích zatraktivnilo. Doporučujeme, aby Komise usnadnila srovnávání provádění politik členských států, spolupracovala s členskými státy na zvýšení atraktivity organizací producentů a zjednodušila platná finanční pravidla.

Zvláštní zpráva EÚD podle čl. 287 odst. 4 druhého pododstavce Smlouvy o fungování EU.

EVROPSKÝ
ÚČETNÍ DVŮR

Úřad pro publikace
Evropské unie

EVROPSKÝ ÚČETNÍ DVŮR
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUCEMBURSKO

Tel.: +352 4398-1

Dotazy: eca.europa.eu/cs/contact
Internetová stránka: eca.europa.eu
Sociální síť: @EUauditors